

אצילותנו

אור עלי ואור עלייך
אור על היושבים איתנו כאן
אור בשתי עיני וגם בשתי עינייך
ועל ארצי זורח אור לבן

אור גנוז פתאום יופיע
זהר הלבנה ואש החמה
וכדבש ניגר ללב החם יגיע
אל מחילות הנפש ההומה

יחד כאן עם שיר קטן
כל כולנו כמו אחים קרובים
יעלה עם שיר הלב
אור שבעת ימינו הטובים

<p>”בימים ההם בזמן הזה” כלנו זוכרים עבר, חיים הווה וחולמים עתיד. התקופה האחרונה -</p>	<p>4 דבר תורה מוריס הינדן</p>
<p>בהיבט הבינלאומי, קהילתי ואישי מאתגרת אותנו ואנו לומדים לחיות שיגרה חדשה. הרב אהרן ליכטנשטיין מדבר על החידוש שבחנוכה:</p>	<p>5 סדרי שמחה מרדכי גילה</p>
<p>”נס חנוכה נתפס במידה רבה בתודעתנו כנס של החזרת עטרה ליושנה: הצלחתה של כנסת ישראל לשרוד הן מבחינה פיזית הן מבחינה רוחנית, לשמור על אופייה ולדבוק בערכיה ובמסורתה. תפיסה זו מעוגנת היטב באחד המוטיבים המרכזיים בהבנת מאורעות החנוכה באספקלריית חז”ל: מוטיב הטהרה. כך, למשל, כל סיפור נס פך השמן סובב סביב מושגי הטומאה והטהרה, ואף בתפילת על הנסים לחנוכה אנו מדגישים ”וטיהרו את מקדשך”.</p>	<p>6 היה טוב וטוב שחיה הדר וייס מראיין את חיה ריכטר</p> <p>12 אוצרות- סיפורי חפצים מאירה רומם</p>
<p>מושג הטהרה (בניגוד למושג הקדושה - עיין שער הקדושה לראב”ד), הוא בעיקרו מושג שלילי: העדר טומאה. באותה מידה, כך הדבר גם בנס חנוכה: עיקרו בביעור הטומאה ובסילוק הצלם מן ההיכל, וחזרת עם ישראל למצבו ולמעמדו המקוריים. במובן זה, ניתן אפוא לראות את חג החנוכה כמועד בעל צביון שמרני - אם בהיבט הפיזי של שיקום הריסות ופרצות ההיכל, ואם בפן הרוחני של החזרת המצב הרוחני-דתי למעמדו הקודם.”</p>	<p>19 איך עושים ניסים? אלישבע אוברמן</p> <p>20 חנוכה בדבלין טרודי רייס</p> <p>20 פרסומא דניסא בימים ההם, בזמן הזה טליה עמירם</p>
<p>יש הרואים בתקופה האחרונה הזדמנות לחזור לצניעות, לערכי המשפחה, להבנה שיש מי שמנהל את העולם. הקורונה עדיין איתנו אבל כבר מדברים על היום שאחרי החיסון, על קרן אור שתאפשר לחזור לחיים שהכרנו. האם נחזור שונים? האם נשמר התנהגויות שסיגלנו? בעלון זה בחרנו לתת מקום לזכרונות, להתמודדות עם אתגרי ההווה הקיבוצי שלנו וגם...לחלומות.</p>	<p>21 לולביא- חוויות וזכרונות</p> <p>28 דרישת שלום מהעבר דקלה שוורצורט</p> <p>29 והלול היה מאושר</p>

חג חנוכה שאת ושבת שלום.
 הדר ויפעת

עורכים: יפעת ליכטנפלד והדר וייס
 צוות המערכת: לאה קפלן, הדר שירן,
 ידעיה שרון, חנה ר. עמירם
 דוא”ל: alon.lavi19@gmail.com

דבר תורה

אורים הינן

בחג החנוכה, כדאי להתבונן במהותה של מלחמת החשמונאים. ידוע שאנטיוכוס לא ביקש להשמיד את היהודים במונח הגשמי, אלא את רוחם, את היהדות. אנטיוכוס היה "נאור", "מתקדם", והוא החליט שאדם יכול להיות או רוחני או גשמי – אין אמצע. מצד אחד, היו פילוסופים שהיו מתבודדים בהרים, מתנערים מכל ענייני העולם ועוסקים אך ורק במחשבות פילוסופיות – אלה היו מבחינת אנטיוכוס – הרוחניים. מצד שני, רוב היוונים עסקו בעיקר בחומריות וסגדו לגוף, לשרירים ולתאוות.

והנה, מגיע אנטיוכוס לירושלים ומגלה תרבות חדשה. עם ישראל נוקט בדרך האמצע, "שביל הזהב", שילוב הרוחניות והגשמיות. "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם" – היהדות מחייבת לשמור על הגוף. כמו כן, הרמב"ם בהלכות דעות (פ"ד הי"ד) כותב שעל האדם להתעמל, והסיבה: "הואיל והיות הגוף בריא ושלם – מדרכי עבודת השם הוא, שהרי אי אפשר שיבין או ידע דבר מידיעת הבורא והוא חולה". כלומר, אי אפשר להתעלות בעבודת ה' כאשר האדם טרוד בחוליו. כדי לפרוח מבחינה רוחנית, צריך הוא לשמור גם על גופו. אולם מאידך, אין להפוך את הגוף למטרה ואת הגשמיות לעיקר.

הדרך היהודית היא לחבר שמיים וארץ: מצד אחד, לא להקצין ולהתבודד בהרים, לאכול עשבים ולשתות ממעינות, כמו שעשו הפילוסופים כדי להיות פרושים מהעולם. אך מצד שני, לא לשכוח את תפקידו הרוחני של האדם בעולם, ולא להפוך את הגשמי – הספורט לדוגמה – לאליל.

מגיע אנטיוכוס לארץ ישראל ונדהם. לנגד עיניו הוא רואה את הגשמיות והרוחניות דרות בכפיפה אחת, ועם זה הוא לא מוכן להשלים. הוא מקים אצטדיונים ותיאטראות ומבקש מהיהודים להתייוון. הוא מעמיד חיילים שיחייבו יהודים להקריב חזירים לפני הפסל, ועושה הכול כדי להכניס בהם את האלילות ואת הערצת הגוף. (מתוך: הרב זמיר כהן – פרשת מקץ – חנוכה – ניצחון הרוח)

בחג החנוכה, בהדלקת הנרות, אנחנו עוסקים בפרסום הנס. אחד הניסים שזכינו לו היה, ככתוב בתפילת "על הניסים" – מסירת גיבורים ביד החלשים. כלומר, ניצחון במלחמה, שעל ידי כך – "ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך". היה כנראה רגע שבו אחדים בעם ישראל הבחינו בתהליך ההתייונות, ראו שעליהם לפעול וכתוצאה מכך זכו לסיעתא דשמיא. ניסים יכולים לקרות כאשר עם ישראל הופך להיות שותף עם הקב"ה, וכשברצונם לשמור על אמונתם בה', הם פועלים לחדש את "שביל הזהב" – שילוב הרוחניות והגשמיות.

כאשר עם ישראל נמצא במשבר בעולם הזה, דוגמת מגפת הקורונה, לעיתים אנו פונים רק לפתרונות רפואיים וטכנולוגיים כדי "לנצח" את התופעה. הבה ניזכר שאנחנו שותפים של הקב"ה בבריאה ונשלב את הגשמי עם הרוחני, בהכרת הטוב שה' מעניק לנו בעולם, ונקבל את הניסיונות ואת הקשיים כהזדמנויות לפעול, כך שנזכה שוב ל"ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך". כל יום בתפילותינו אנו מברכים לא רק על האור, אלא גם על החושך. "ויצַר אור ובוֹרָא חֶשֶׁךְ, עֲשֵׂה שְׁלוֹם ובוֹרָא אֶת־הַכֹּל". ניסיונות וקשיים, ניסים ונפלאות, הם מרכיבי העולם שלנו. אנו מברכים על כולם בידיעה שהקב"ה שותפנו, ויחד נוכל להתגבר על האתגרים הקשים תוך כדי קידוש שמו בעולמו ועולמנו.

בברכת חג חנוכה שמח

סדרי שמחה

מרדכי גילה

מי שיסתכל דרך זכוכית מגדלת חזקה על ציור של אמן, בדרך כלל לא יראה את היצירה אלא רק משיכות מכחול בודדות. שום דבר מהקסם, מהחזון האמנותי או מאובייקט הציור בכללותו לא ייראה לצופה בדרך הזאת. לכן אני ממליץ בחום שמי שמתעניין ביצירת אמנות או במראי הקסם של הטבע, לא יתבונן דרך זכוכית מגדלת אלא אחרי שקודם כל שבע מהחוויה החזותית, אם הוא סקורן לדעת איך היא נוצרת.

אבל האמן עצמו לא עובד כך כמובן. אחרי שהתמלא בחזון, ברעיון של היצירה, הוא עובד כמו עם זכוכית מגדלת:

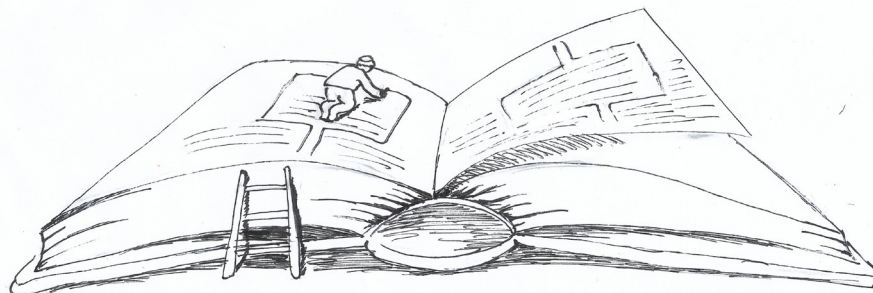
עליו לבנות את היצירה מאין סוף משיכות מכחול בודדות המצטרפות לכלל, לתמונה הכוללת.

כך הוא לימוד המשנה. במקום חזון חזותי ואסתטי כמו באמנות, יש בו חזון מוסרי ודתי של אדם המתנהל על פי מצוות התורה ככתבה וכרוחה. כל פסקה הכתובה במשנה, בין אם זה פרט טכני של סוגי צמחים שבהם פעולה מסוימת מותרת או אסורה, או אם זו אמירה קצרה המביעה עקרון דתי או מוסרי, בין אם זו רשימה של פרטי פרטים בהלכה מסוימת או שיח בין חכמים על דרכי הפרשנות של פסוק מסוים, הרי אלה כמשיכות מכחול ביצירה גדולה. אבל בניגוד להתבוננות בתמונה, אין קיצור דרך של ראיית הכלל לפני הפרטים הקטנים המרכיבים אותו.

בלימוד משניות לפי סדר, בהתעסקות שיטתית בפרטים הטכניים הקטנים של ההלכות, נוצר תיאור של חיים אמיתיים שיש בהם חכמים, צדיקים, רגילים ועוברי עבירה שרובם ככולם עובדים לפרנסתם. על הלומד למצוא את מקומו בלימוד ובמעשה, אבל לעולם לא ימצא אותו במשנה אחת או בפרק אחד. רק לאט ובהתמדה, בצירוף פרט אל פרט ואמירה אל אמירה נוצרת התמונה הכוללת. אפשר לחפש "פנינים", עניינים פיקנטיים או אמירות מעניינות במיוחד, אבל לא מהם תצמח התמונה הכוללת. הם לכל היותר תמריץ, זריקת עידוד להמשך הלמידה.

השאיפה לתורה כוללת ומקיפה שבקיומה אדם מבטא את מחויבותו למצוות בתוך עולם המעשה, היא החוויה שבלימוד המשנה. לא צומחים ממנו מילים גבוהות, עיקרי אמונה או אמיתות פילוסופיות. צומחת ממנו אמת פשוטה של חיים מעשיים בתרבות של קיום מצוות.

לכן אני שמח שהתחלנו ללמוד פרק שבועי במשנה לזכר שמחה ז"ל, שהתמיד בלימוד משנה לפי סדר במשך שנים רבות, אפילו עשורים רבים. אני מזמין כל מי שרוחו בו להצטרף: גברים ונשים, מבוגרים וצעירים, למדנים ואנשי מעשה, מקפידים יותר ומקפידים פחות. נגדיל תורה ונאדיר.

איור: ידעיה שרון

בזמן שישבתם בסגר, בלי ששמתם לב, חיה כיבתה את האור בגן פעם אחרונה וסיימה קדנציה של שלושים וחמש שנים # ברוח התקופה, זה קרה לגמרי מתחת לרדאר – בלי מסיבת סיום גרנדיוזית, ובלי פרידה מההורים # עכשיו נשאר לה להתרגל לחיים בלי ילדים שצועקים לה מהמתקנים, ולהתרפק על התקופה שבה אפשר היה להעמיס עשרים ילדים על טרנזיט ולרדת למטע # ויש גם כמה תוכניות לעתיד: לעסוק בקרמיקה, להתפתח להוראה מתקנת. ולהצליח לעבור דרך השביל ההוא, שגובל בגן גולן, בלי דקירה בלב

גולן שלי

ראיין: הד"ר וייס

דבר אחד בטוח – השנה האחרונה הייתה השנה הכי מוזרה שחוותה חיה מבין שלושים וחמש השנים האחרונות; שלושים וחמש שנה שבהן היא גן גולן וגן גולן זו היא. עוד לפני המגיפה העולמית ששיגעה את מערכת החינוך, אירעה בעולם רעידת אדמה רצינית באמת – מוסדות הקיבוץ החליטו על פיצול של הגנים כנרת וגולן, לפי גילאים. "זו היתה הפעם הראשונה שבעצם התנסינו עם גיל אחד בלבד, של ילדים צעירים, בגילאי 3-4", חיה מסבירה. "בדיעבד זה הלך לא רע בכלל. יכולנו יותר להתמקד בצרכים של הגיל הספציפי. על אף שאני בעצמי עוד הייתי בתהליך של למידה, כי הייתי צריכה לעשות הרבה מאוד התאמות למתכונת החדשה. להוריד את הרמה, את הציפיות, לשנות כל מיני דברים לעומת איך שהם היו כל השנים, לפשט אותם. לחלוקה כזו יש גם חסרונות. שיחה עם ילד בגילאי 3-4 שונה משיחה בגילאי 5-6. אבל כמכלול, השיטה הייתה מוצלחת. "ואז, אחרי פורים, בום, נחתה הקורונה. היה סגר, ובכלל לא היה גן במשך חודשיים. פתאום הכל נעשה מרחוק. כל מה שנשאר לעשות היה לשמור על איזה קשר מסוים עם הילדים. כאשר כבר חזרנו לגן, היינו כפופים למגבלות משמעותיות והפכפכות של הקורונה ושל משרד החינוך. מה שהקשה על החזרה לשגרה הרגילה."

ולאורך כל זה את יודעת שזו בכלל השנה האחרונה שלך בגן, והיא הולכת ונגמרת לך. "נכון. אבל אין מה לעשות, הרי זה מה שנחת על כולם. אז התרגלנו למציאות חדשה ומאוד שונה. הורים לא נכנסים לגן, כך שאי אפשר אפילו לארגן מסיבות ימי הולדת עם הורים, ופעם ראשונה שאי אפשר לארגן מסיבת סיום עם ההורים."

או לארגן פרידה ראויה מהגננת חיה שמסיימת את התפקיד אחרי כמה שנים. "זה בסדר. כלתי החמודה כבר מדברת על כל מיני דברים, ואני משאירה לה את זה. קיבלתי עוגה יפה, זה מספיק לי והכל בסדר." ובכל זאת. חיה, נכון לסוף השנה הפדגוגית הקודמת, היא אשת חינוך שנמצאת שנים רבות מאוד ברצף, יחסית, באותו גן, ולא סתם היא מאוד מזוהה עם המקום. היא הגיעה לגן גולן כשהייתה בת פחות משלושים. הלכה ללמוד את המקצוע באורנים, וכשסיימה נחתה דווקא בגנון. "פתאום לאה פרשה, ואני החלפתי אותה, בהבזק כזה, כי סיימתי כבר את הלימודים. ומאז אני ברצף בגן גולן, חוץ מפעמים שבהן יצאתי לשבתון."

ואיך היה?

"אני מאוד אהבתי את הגן, את הילדים והצוות. בכלל אהבתי מאוד את העבודה, באתי כל יום בשמחה והיה לי סיפוק גדול. אומנם היו שינויים בתפקיד במשך השנים אבל אני חושבת שהייתי מספיק גמישה כדי להשתנות יחד עם החיים שהשתנו. הזמנים השתנו, הדורות השתנו."

יש הבדל עצום בין גן בשנות ה-80 לגן ב-2020.

"ברור, במיוחד בקיבוץ, ובמיוחד בהגדרת התפקיד של הגננת. כשהתחלנו, הגנים היו גנים קיבוציים ממש. היינו מקלחות את הילדים, מחליפות להם בגדים, היינו אחראיות שהם יצחצחו שיניים, לגזור להם ציפורניים, לבדוק להם כינים, כל הדברים האלה היו באחריות הצוות. כל יום בארבע וחצי הם היו הולכים הביתה מתוקתקים, ואפילו ביום שישי, מיד כשהם היו מגיעים, היינו מכניסות אותם למקלחת כדי שגיעו הביתה מקולחים. לאט לאט, הדברים האלה התחילו להשתנות, ופתאום זה כבר לא היה מתאים. הורים התחילו לבוא ולשאול 'למה? אנחנו ממילא מקלחים אותם בבית', ואני זוכרת שאנחנו החזקנו בכוח, ממש בכוח, כי האמנו שמה שאנחנו עושות הוא הכי טוב. ולא רק אנחנו. זה ככה היה מקובל בכל הקיבוצים. אבל באמת, לאט לאט דברים השתנו. למשל, מבחינה רפואית. הרי אם ילד היה צריך להגיע למרפאה, מישהי מהצוות הייתה לוקחת אותו למרפאה. באיזשהו שלב, שאלו, 'מה פתאום? זו אחריות ההורים.' והיום המצב הוא הפוך, אסור לצוות אפילו לתת תרופה לילד! זה נכון, זה באמת נכון שזו אחריות ההורים. בלי קשר, נוספו וחלו עלינו גם כל מיני תקנות וחוקים חדשים, כי הפכנו שייכים למשרד החינוך ולחמ"ד ולכן דמינו יותר ויותר דומים לגנים מחוץ לבועה שלנו."

פעם כל הילדים היו עולים על טרנזיט, כי זה מה שהיה בקיבוץ, בחלל מאחורה בלי כיסאות, וככה היינו יורדים לשדות. או שהיינו יורדים בכביש הישן, ממש עד הכביש הראשי, והיינו חוצים אותו למטעים של האבוקדו. ככה עם עשרים ילדים. סכנת נפשות. היום אני לא מבינה איך עשינו את זה.

ומה עדיף? גן עם כל הרגולציות של היום, או גן בלי?

"היום אני חושבת שההסדרה היא, בסך הכל, מבורכת. יש דברים שהיינו עושות, ובדיעבד הבנו שהם לא נכונים. פעם כל הילדים היו עולים על טרנזיט, כי זה מה שהיה בקיבוץ, בחלל מאחורה בלי כיסאות, וככה היינו יורדים לשדות. או שהיינו יורדים בכביש הישן, ממש עד הכביש הראשי, והיינו חוצים אותו למטעים של האבוקדו. ככה עם עשרים ילדים. סכנת נפשות. היום אני לא מבינה איך עשינו את זה. האמת היא שהיום גם הסכנות עצמן יותר גדולות, לצערי, למשל, כי יש יותר כלי רכב. פעם ילדים היו הולכים הביתה לבד וגם מגיעים לבד. בארבע וחצי היינו אומרות "כולם הביתה, שלום," ואופס, כולם היו הולכים הביתה."

לא היינו יודעות מי הגיע הביתה ומי לא. גם לא היו כל כך טלפונים כדי לשאול, וזה היה מובן מאליו שהולכים הביתה. לא זכורה לי תקלה גדולה בזה. לאט לאט השתנינו לפי תקנים ונהלים אחרים. אבל צריך להגיד - באיזשהו מקום נפגעה היום הספונטניות. חסרה היום היכולת לקחת את הילדים למרחקים בכל מיני אמצעים, ללא חשש. זה היה כיף חיים. באותה תקופה, שבה עשינו מה שרצינו, היה עלינו מין שחרור כזה."

ומה השתנה בחיה הגננת מאז שנות ה-80? זו אותה גננת?

"לא. היום אני במקום אחר, הרבה יותר מכילה מאשר פעם. אני לא יודעת אם זה בגלל הגיל, או התרגיל, או הזמן, אבל היום אני יותר מודעת לכך שכל ילד בסופו של דבר ימצא את הדרך שלו. ילד שמגלה קשיים, פחות מלחיץ אותי. היום אנחנו יודעות שיש הרבה קשיים שילדים יודעים לחיות איתם, להסתדר איתם. לא שלא צריך לטפל, אבל גם לא צריך מכל דבר להיבהל."

זה אומר שאת מסכימה עם הטענה שיש במערכת אבחון עודף של קשיים וליקויים?

"עקרונית מסכימה. יש לפעמים אבחון עודף, כן. משרד החינוך הוסיף והרחיב את כל החינוך המיוחד, ולרוב זה ממש מבורך ולטובה. ילד שסובל מקשיים מוטוריים, או אחרים, לפעמים קצת עזרה באמת מעלה אותו על דרך המלך, זה בסדר. אבל לא כל ילד שלא מחזיק עיפרון נכון, צריך מיד להישלח לטיפול."

פיתחת לא מעט ניסיון. יש לך עין היום לראות ילד בגיל גן ולהעריך מה יצא ממנו?

"קשה מאוד לראות קשר בין ילד הגן לבין האיש הבוגר שהוא עתיד להיות. במשך השנים נחשפנו ללא מעט הפתעות שקשורות בילדים, ולמדתי שאין דפוסים או כללים שאפשר לחזות בגיל הגן. עוד לפני התקופה שלי, היו ילדים שסיפרו עליהם סיפורי אלף לילה ולילה, ואחר כך לא נשאר מהסיפורים

האלה כלום. הרבה ילדים שהיו אצלי הפתיעו אותי מאוד עשר שנים אחרי. רוב הילדים מפתיעים לטובה, וגדלים להיות אנשים מוצלחים וטובים גם אם הם היו השובבים הכי גדולים. אגב, יש כאלה שיאמרו שדווקא השובבים הכי גדולים הופכים להיות האנשים הכי טובים. לא יודעת אם זה נכון."

מה מלכתחילה משך אותך בעולם החינוך דווקא לקבוצת הגיל של הגן?

"דבר ראשון, אמא שלי עבדה שנים רבות בגנים, וככה הכרתי את הגן וביקרתי בו הרבה. דבר שני, כל איש חינוך יטען שהגיל שאיתו הוא עובד, זה הגיל המיוחד. אבל לדעתי, ילד בגן באמת נמצא בנקודה ייחודית בחייו. מצד אחד הוא כבר מספיק בשל, הוא כבר לא תינוק, ואפשר כבר לשוחח איתו. מצד שני הוא עוד רך כזה, הוא לא פיתח את המאפיינים של ילד בית ספר, כזה שכבר גיבש דעות, ולא רוצה, וכן רוצה. לא שבגן לא היו לי כמה לא רוצה וכן רוצה," היא צוחקת, "אבל פחות מילדי בית ספר. ילד בגיל הגן סקרן מאוד ומתעניין בכל מה שיגישו לו, ובמה שיתקל בו. זה הגיל."

*

שבעים שנה חילקו גן כנרת וגן גולן את הקיבוץ כמו שהרפובליקנים והדמוקרטים מחלקים מחוז באריזונה, ואז הוחלט על חלוקת הגנים לפי שכבות גיל. אלה תמיד היו שני גנים מצוינים, כל אחד בדרכו, עד כדי כך שבאופן קצת מוזר גאוות היחידה מההשתייכות לגן ליוותה את הבוגרים עד אזור הפנסיה.

אני מנסה לנצל את ההזדמנות כדי לרדת לעומק מה שהיה הסוד השמור ביותר של הגיל הרך: איך נקבע גורלו של ילד, והאם נכונה השמועה שגן גולן נתפס "קשוח" מגן כנרת ושזה היה שיקול מהותי במיון של הילדים. "קודם כל זה לא מיון, ממיינים אבוקדו ואגסים, לא ילדים. דבר שני, אני לא חושבת שהיו שיקולים כאלה. ממש לא. קודם כל, היו המון אילוצים טכניים. אחים של ילדים, ילדים ונכדים של גננות וסייעות. רק מהאילוצים הטכניים כבר התחלקה לך חצי קבוצה. היו פה ושם גם הורים שביקשו גן מסוים, והתחשבו בזה. ממה שנשאר, ניסו לחלק שווה בשווה. יש הבדל באופי הגננת והצוות ומתוך כך יש גם הבדלים מסויימים בין הגנים. אז לפעמים ילד מתאים יותר לגן מסוים. בכל אופן השתדלו שהגנים יהיו מאוזנים מבחינה מספרית, ומגדרית."

גם אם פה ושם יוצא שהילדים רואים אותנו במצבי קצה, בסופו של יום הם רואים אותנו כבני אדם, וזה גם חשוב. אנחנו אנשים, עם מצבי רוח. זה בסדר. קרה שבאתי לגן אחרי שמישהו נפטר או היה אסון אחר... לפעמים המטפלות משוחחות, לפעמים מטפלת יוצאת בוכה. זה לא טוב, אבל זה קורה, זה רק מעמיד אותנו כבני אדם מול הילדים

אז מה כן היה ייחודי לגן גולן? שלושים שנה את שם. מה את הוספת לרוח המקום שאין בגן אחר?

"שאלה קשה. קשה לי גם להסתכל מהצד על עצמי. אבל אני חושבת שאחד הדברים שהיו חשובים לי, הוא שכל אחת בצוות משמעותית ולעמדתה יש ערך. בגנים, בעיר במיוחד, אבל גם בקיבוצים, יש היררכיה: גננת, ואז סייעת. אצלנו, ברור שאני החלטתי, אבל כל אחת יכולה הייתה להביא לצוות מה שהיא טובה בו, משהו שהיא חושבת שהוא נכון. אם זה התאים לאווירה שלנו, היא הייתה חופשיה לרוץ עם זה. ככה לפחות אני הרגשתי שאני פועלת, ואלה הפידבקים שקיבלתי. "מעבר לזה, האני מאמין שלי זה הרבה טבע, הרבה בחוץ, הרבה חומרים. פחות פרונטליות, מינימום למידה פרונטלית. יש מפגשים, כמובן, הם חשובים. כחלק מהשינויים, משרד החינוך הגביר את הדגש הפרונטלי, וגם מחייב גננות להעביר תכנים מסויימים, פשוט מעמיסים תכנים. אנחנו בתור גננות היינו ממש צריכות להגיש למפקחת דין וחשבון על פעילויות שעשינו על נושא כזה וכזה. בכל מקרה השתדלתי שכל הפעילויות והחובות יהיו קרובות כמה שאפשר לאורח החיים שלנו, לקהילה שלנו, לטבע, ולא משהו מלאכותי שמולבש מבחוץ."

אחרי כל זה, יש איזה מאפיין מיוחד שאת יכולה לזהות היום בילדי הגנים של לביא? בילדי גן גולן?

"אני לא יודעת אם יש משהו מיוחד בילדי לביא. חשוב גם לזכור שלא הייתי אף פעם גננת במקום אחר חוץ מלביא. אני לאורך השנים הייתי מאוד מחוברת אל ילדי הקיבוץ, שהם חלק מהקהילה שלי,

רבים מהם צאצאים של ותיקים שאני מחוברת אליהם. אמנם היום יש גם ילדי חוץ, ואי אפשר להגיד שאליהם התחברתי פחות, זה גם לא נכון, אבל היה לי מאוד מאוד מיוחד, להיות מסוגלת להגיד לילד 'ואוו, אתה מצייר ממש כמו סבא'. מישהו אחר לא היה מבין בכלל מי זה הסבא. ויש כמה סבים שכבר באים ממש מהדור שלי. זה דבר מאוד מיוחד שהשפיע על הקשר שהיה לי איתם."

ועד כמה מאתגרת עבודה מול הורים כשאת חלק מאותה קהילה יחד איתם?

"העבודה מול הורים היא באמת אתגר, אבל אני מוכרחה להגיד שזה עבר לי בסדר גמור. לפעמים יש חילוקי דעות על דברים, אבל לא הגעתי לקונפליקטים משמעותיים עם הורים. חלק מההורים היו בעצמם ילדים אצלי בגן גולן, וזה רק הוסיף ליחסים בינינו.

"זה באמת לא פשוט לעבוד בקהילה שלך, וזה די נדיר היום, אפילו בין הקיבוצים, שגננות עובדות בקהילה שלהן. לא תמיד קל לגנות לפגוש הורה מסוים על השביל במכולת, אבל לי זה היה בסדר גמור, נעים מאוד אפילו. ההיכרות עם המשפחה העניקה לי ערך מוסף, וזו בדיוק הסיבה שכל כך אהבתי את הגן בקיבוץ. זה גן של קהילה, משפחה, אני יכולה להתחבר לילד דרך הסבים והדודים שלו, דרך השמחות של המשפחה שלו, הדברים שעוברים עליו. לי יש שני נכדים באותו גן, הגננת שלהם לא ידעה שהם בני דודים. זה באמת לא נורא, היא גם לא אשמה, אבל לי זה היה ממש מוזר, במיוחד שזו גננת שעובדת שם הרבה שנים."

הרבה השתנה גם מבחינת המותר והאסור לגננות. את ראית גם תקופות שבהן פליקים לילדים היו נורמה, וגם תקופות שבהן זה טאבו. תפיסות עולם שונות לגמרי.

"גם זה לגמרי אחד התחומים שמאוד השתנו, וטוב שהשתנו. בהחלט הנורמות היו שונות בעבר אבל חשוב לזכור שאלה דברים שהיו מאוד מקובלים אז, בכל המקומות. טוב שהשיטה הזו נעלמה, כי החינוך בלי הכלים האלה הוא הרבה יותר בריא. אבל הבעיה היא שהיום נוצרה מגמה קצת הפוכה, כי יש גננות שמרבות לתאר חשש לפעול מול הילדים. לפעמים אתה כן צריך מידה של נוקשות בחינוך, אם ילד עובר איזשהו גבול, או כדי להגן על ילד אחר מפניו."

ובעידן של פוסט הפליקים, הרבה יותר מסובך להגיב נכון לכל סיטואציה.

"בדיוק, אבל גננת טובה יודעת לקבל את ההחלטות האלה. לפעמים צריך לחשוב על התגובה כמה דקות ולא להגיב מיד, כדי שההחלטה תהיה יותר מותאמת, למרות שלפעמים אנחנו כן מגיבים מיד, כי זה טבע האדם. אנחנו בני אדם. במיוחד כשחייבים לפעול מהר אם מישהו בסכנה או שאנחנו חושבות שהוא בסכנה, אז באוטומט אנחנו עוצרות אותו בגופנו."

היו לך מצבים של חרטה על תגובה כזאת?

"בטח. הייתי מקיימת הרבה חשבון נפש, אם עשיתי נכון או לא. במיוחד בערב, שזה זמן המחשבות, כשאתה מעכל מה שעשית ומשחזר את היום. אפילו אם ילד רק שפך משהו, ואני הגבתי "אוף! עוד פעם נשפך!" זאת תגובה מאוד מאוד לא מותאמת, אבל זה עדיין יוצא.

"האמת היא שלא כל האירועים משמעותיים כמו שלפעמים נדמה. לפני שנה היה אירוע, שאחריו חשבתי שהגבתי לא נכון. צלצלתי לאמא כדי להסביר לה מה היה, אמרתי לה שאני חושבת שקצת הבהלתי את הילדה בתגובה, אבל הילדה בכלל לא הזכירה את זה בבית. ככה הבנתי שבעצם אולי רק אני, ביני לבין עצמי, המשכתי לנתח את זה הרבה יותר ממה שזה באמת היה.

"מעבר לזה, גם אם פה ושם יוצא שהילדים רואים אותנו במצבי קצה, בסופו של יום הם רואים אותנו כבני אדם, וזה גם חשוב. אנחנו אנשים, עם מצבי רוח. זה בסדר. קרה שבאתי לגן אחרי שמישהו נפטר או היה אסון אחר, או שמישהו חריג היה בחדשות. לפעמים המטפלות משוחחות, לפעמים מטפלת יוצאת בוכה. זה לא טוב, אבל זה קורה, זה רק מעמיד אותנו כבני אדם מול הילדים, עם רגשות."

ויש מצבי קצה יותר קשים. בטח נחשפת לאירועים של המטפלות האלימות שהתפוצצו בתקשורת. את מצליחה באיזשהו מקום להבין מטפלת שכל כך קשה לה עד שהיא מאבדת עשתונות?

"לא, מה שהגיע לתקשורת אלה דברים מוגזמים ונוראיים שאני באמת לא מצליחה להבין איך הם קרו, איך הן הגיעו לכלל המקום הזה, זה פשוט מוזר. אובדן עשתונות אסור שיקרה, ואלה לדעתי אירועים חריגים ביותר. גננת צריכה לעבוד על עצמה, כל הזמן."

איזה עוד תכונות גננת צריכה?

"גננת צריכה מגוון של תכונות. היום, למשל, צריך לדעת להכיל המון את ההורים. לפחות בקיבוץ, פעם לא שאלו שאלות. גננת או מורה הייתה סמכות. באו לשאול כדי להתייעץ, אבל אף אחד לא ערער על הגננת. היום יש אינטרנט, ולכן זו מהפכה שעוברת על כל המקצועות כמעט, אבל להורים כבר יש בהחלט מה להגיד, יש להם דעה. גם אני לא זוכרת את עצמי כאמא מבררת מה היה, ואיך היה. אם לא שמעתי משהו חריג, כנראה הכל בסדר. היום, במיוחד לפני כיתה א, או לפני כל מיני מעברים, הורים באים ושואלים אם נראה לי שהילד מוכן, לא מוכן, שואלים על מצב רגשי מסוים, יותר מתעניינים באופן כללי. אבות, למשל, פעם בקושי ידעו איפה נמצא בית הילדים של הילד שלהם, והיום הם מאוד בעניינים, מבינים, הם חלק הרבה יותר חשוב ונוכח. בקיבוץ, במיוחד, צריך גם להכיל את הסבתות ואת הסבים, שהרבה מהם מבקרים בגן. לפעמים צריך להכיל גם אותם, להתייחס אליהם. בקיצור, צריך להיות מכיל. מסביר פנים, נעים.

"חוץ מזה, גננת גם בסופו של דבר מרכזת את הענף, ולכן צריכה להיות לה יכולת מסוימת של ניהול, של תיאום בין גורמים, של ניהול צוות. אגב, כל השנים היה לי צוות מעולה, תמיד. כל אחת בצוות מצאה את מקומה, וידעה איך לתרום. אני לא אומרת שלא צריך לפעמים לתת הוראות, אבל בדרך כלל הצוות ממש ידע מה לעשות, וכולן עזרו לכולן."

אז איך זה לקום בבוקר היום ולא ללכת ישר לגן גולן, אחרי כל כך הרבה שנים?

"מוזר. הראשון לספטמבר של השנה היה יום מוזר מאוד, אבל התרגלתי אליו. אל תשכח שגן גולן נמצא ממש כמה צעדים מהבית שלי. ולפעמים אני מוצאת עצמי בכונה עושה סיבוב, ולא עוברת דרך השביל בקרבת הגן, כי לא תמיד נעים לי לעבור ולראות אותן עסוקות. היה לי כמובן נחמד מאוד לקרוא להן, לדבר ולהתחבק, אבל משהו בדרך הזאת נשאר לי קצת קשה. אני צריכה עוד להשתחרר מזה."

*

היא לא זוכרת מתי בדיוק הייתה הנקודה שבה החליטה לגשת לאורנים וללמוד את המקצוע, אבל היא בהחלט זוכרת את ההחלטה לפרוש, ועל זה חשוב לה לחדד. "ההחלטה הזאת ממש לא נולדה משחיקה, או חוסר חשק ללכת לעבודה, ממש ממש לא. עד ימי ההיערכות, הייתי מגיעה באמת בשמחה רבה, ובציפייה, כל יום לגן. כבר מזמן התקבלה אצלי החלטה עקרונית לפרוש כשאהיה בת 62; אמנם התלבטתי אם למשוך עוד שנה, שנתיים, אבל מה שהכריע היה העלייה של הנכד שלי לגן גולן, והרי עכשיו כבר אין גן שני שבו אפשר לשבץ אותו. ולכן אמרתי לעצמי, הרי ממילא כבר כמה שנים אני שוקלת לפרוש סביב הגיל הזה. ובסופו של דבר העיתוי באמת הסתדר טוב מאוד לכל הצדדים, גם כי רותי בדיוק סיימה ללמוד ונכנסה בתור גננת, ואני כל כך שמחה, כי אני יודעת שהגן בידיים מצוינות. אני מרגישה שהיא ממשיכה את הדרך שלי, כמו שאני המשכתי את לאה. עם כל הדברים שמשתנים בתחום, דווקא העקרונות כן ממשיכים. אני כמובן מאחלת לה בהצלחה רבה."

מה את עוד, חוץ מגננת?

"במהלך השבתון עשיתי כמה דברים שמאוד רציתי לפתח אותם. למדתי קצת קרמיקה. אפילו הלכתי וקניתי אבניים שעומדות פה לא בשימוש רב. למדתי הוראה מתקנת, כדי להכין משהו לפרישה, הרי בהוראה מתקנת לצערי יש תמיד עבודה. יש כל מיני אסטרטגיות למידה שמתאימות למי שבקשיים מסוימים, ואני באמת רוצה להשתלב בצוות של מרכז הלמידה, בתקווה שהוא יפרח. חוץ מכל זה, אני גם סבתא."

יש איזה אירוע שזכור לך במיוחד מהתקופה בגן?

"היה לנו מקרה שילדה אחת הייתה צריכה לחגוג יום הולדת, ולכבוד זה היה כתוב בכל מקום, "5". על העוגה, על הכתר. ושעה לפני שההורים הגיעו, אחת המטפלות עשתה חישוב ואמרה, 'היא לא בת חמש!! היא בת שש! איך לא שמנו לב?' איכשהו לא זכרתי את השנתונים. מהר החלפנו את הכל, וההורים לא שמו לב.

"פעם נפל לכולנו הלב, כי אחד הילדים התחבא המון זמן. קראנו וקראנו לו, והוא לא ענה. קראנו להורים, ועמדנו לקרוא למשטרה. פתאום הוא יצא. מסתבר שכל הזמן הוא ישב מאחורי איזה שיש, שמשום מה לא הגענו אליו אפילו שסרקנו את כל החצר, אבל היה לו המון כוח רצון, כי הוא כעס מאוד. פשוט ישב שם, לא אמר מילה ולא יצא. זה היה מפחיד. יש כמה דברים שהם פשוט מפחידים. היה גם ילד שרץ פעם לכביש, ומאז נזהרנו הרבה יותר."

מה הם נתנו לך, שלושים וחמש השנים האלה?

"ילדים שצועקים לי מהמתקנים, 'חיה'. ואת הזכות להיות חלק ממערכת החינוך בלביא. מקווה שעשיתי את המעט שיכולתי לתרום. כל האישיות שלי היום היא סביב הגן, אני לא יכולה להפריד את עצמי מהגן. בזכות העבודה בגן אני רואה ילדים בצורה מסוימת, ואני לא יודעת לדמיין איך הייתי ומה הייתי אם לא הייתי גננת כל השנים האלו."

לסיום, יש לך טיפ חשוב להורים? איזה טעויות גדולות הורים עושים עם ילדי הגן שלהם?

"שילוב של הצבת גבולות עם חום ואהבה. הרבה פעמים אפשר לזהות שבבית יש קושי להציב גבולות. ילד כזה יותר מאבד כיוון, כי הגבולות כל כך חשובים לתחושת הביטחון של הילד. זהו דבר שהיום מתמודדים איתו בכל העולם, הרי הייתה מגמה שהורה הופך להיות חבר, ולא סמכות. היום זה כבר קצת מתאזן חזרה, ויש שיח על החזרת הסמכות ההורית. איך להציב גבולות? פשוט. הילד צריך לדעת מה מותר ומה אסור, ומה מצופה ממנו. וכשהוא לא עומד בציפיות, צריך להגיב, אי אפשר להעלים עין. כמובן, עד גבול מסוים, לפעמים אפשר, במצבים מסוימים, למתוח את החבל קצת יותר. אבל הילד חייב לדעת שהוא חצה את הגבול, ורוב הילדים באמת יודעים את זה. יש גם ילדים שזה נובע אצלם מאופי. הגבולות קורצים להם. גם בבית, גם בגן וגם בכל מסגרת כנראה. כמו כנאדם מבוגר. יש גם אנשים מבוגרים שמותחים את הגבולות, לא?"

הקדמה \ מערכת "אצלנו"

לפעמים חלומות מתגשמים.
מזה זמן רב מאירה חולמת להציג חפצים המספרים סיפור משפחתי, יהודי, היסטורי.
העיסוק שלה בעניין רב וכולל מפגשים, ראיונות, צילומים.
והיא לא מוותרת.
חוקרת, מבררת, נפגשת, רושמת, מתעדת.
בחרנו לתת לה מקום.
כאן ואי"ה בעלונים הבאים.

אוצרות - סיפורי חפצים

מאירה רומן

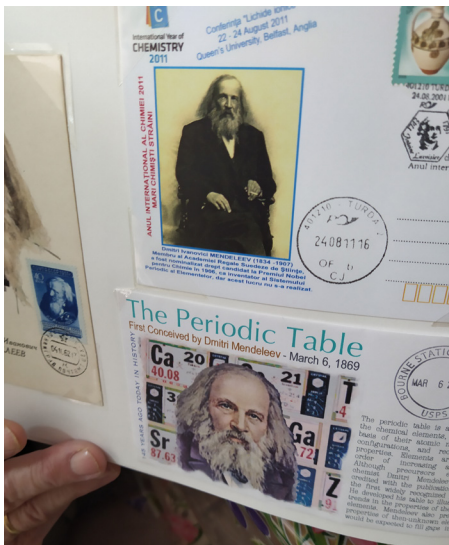
לרבים מאיתנו יש בבית חפצים ופריטים אותם אנו שומרים, ומהם לא ניפרד.
אוספים, מזכרות, קישוטים על הקיר ועוד. אוצרות של ממש.
חלקם משמשים השראה ומסמלים משמעות, חלקם מייצגים געגוע.
לפניכם חפצים המייצגים אירועים במעגל השנה ופרשות השבוע, החל מחגי תשרי ועד
חנוכה.
יש ברשותכם חפץ מעניין? אשמח אם תשתפו אותי ויחד נוכל לתת לו ביטוי באוסף המקומי
שלנו.

בראשית - בריאה ויפיו של הטבע \ ג'וני אוקראין

לג'וני אוסף ענק של בולים העוסקים במתמטיקה וגם בטבע.
אלבום מיוחד עוסק במדידות ובצורות גאומטריות בטבע. דוגמאות
לכך הן צורת המשושה של חלות דבש ופתיתי שלג, המבנים היחודיים
של גבישים וסדרת מספרים ייחודית שמתארת את הצורה הלוליינית
והספיראלית של מספר יצורים. מעטפות יום ראשון שבצילום מתארות
את הסדר והחלקיקים המשותפים לאטומים שהם אבני הבניין של
חומרים, וירוסים והיצורים החיים.

ג'וני התחיל באיסוף בולים כבר בילדותו באוסטרליה. אביו היה
אספן ולילדים רבים היה תחביב של איסוף. זו הייתה הדרך ללמוד.
כחמש עשרה שנים שג'וני מתמחה בבולים העוסקים במתמטיקה
ובמתמטיקאים. ישנם כ-400 אספנים כאלה בכל העולם.

באוסף ישנם בולים המוקדשים לארכיטקטורה ולנושא הפרספקטיבה.
לג'וני הייתה אספקת בולים קבועה באמצעות אחת מעובדות חדר
האוכל שעלתה מחבר העמים. סיפור מצחיק אחד מוקדש למתמטיקאי
יהודי ששמו היה ג'ון סילבסטר. הוא ומשפחתו ברחו מפוגרומים
באירופה והגיעו ללונדון. במשפחה היה בן גאון בשם משה יוסף בן דוד
אך באותה תקופה אוניברסיטאות באנגליה לא קבלו יהודים. לכן האב
שינה את שם בנו לסילבסטר וכך הוא התקבל.

בראשית - הצלילים הראשונים: "ושם אחיו יובל הוא היה אבי תופס כל כינור ועוגב" ׁ גלילה יעקבס

גלילה היא אחת מילדיה של חנה יעקבס ז"ל. חנה הייתה נגנית של כלי מיתר. בביתה של חנה היו למעלה ממאה חפצי מוזיקה שאספה, כגון: שטיח הכניסה, ווי התליה, טלפון, עציצים, פסלונים, תמונות קישוטים ועוד. גלילה זוכרת את הפסלים שבתמונה מאז ומתמיד. בילדותה המוקדמת היא חשבה שהם דמויות שלה ושל דוד אחיה. כשגדלה יותר חשבה שהם מסמלים מצב שבו אדם אחד אוהב מוזיקה מסוימת והשני סובל ואיננו נהנה, מאותו הדבר ממש... כיום, משבגרה, היא רואה בהם סמל לחיבור בין הפסל הנוקשה והיציב לבין מה שמבטאת המוזיקה בתנועתיות וברוך שבה. עד היום הפסלים וקישוט התווים, מזכירים לה את אמה חנה ז"ל שאמנם בחיי היומיום הייתה מטפלת בבית התינוקות, אך המוזיקה מילאה את חייה והיא הייתה אמנית של ממש.

נח - אוסף ציפורים: "ולכרתי את בריתי אשר ביני וביניכם ובין כל נפש חיה" ׁ דינה פרנק

"שלום רב שובך ציפורה נחמדת מארצות החום אל חלוני"; כך כתב המשורר הצעיר בן ה-19 חיים נחמן ביאליק לפני כ-130 שנה. באוסף הציפורים המרהיב של דינה ניצבת הציפור ששמה אדום החזה. זוהי ציפור שנודדת אלינו מארצות הקור אך דינה יכולה להביט בה מבעד לחלונות הויטרינה במשך כל השנה. "אני אוהבת לראות, לשמוע, לזהות ציפורים, ולהתבונן בהן", אומרת דינה שידועה באכפתיות הרבה שלה לסביבה, לחי ולצומח שבה.

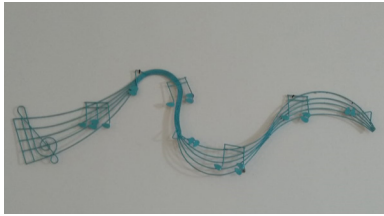
דינה התחילה לאסוף ציפורים מאז שאביגל הביאה מהגן ציפור עשויה איצטרובל שהילדים הכינו עם חנה פלג. כיום יש לה אוסף מדהים של ציפורים מכל העולם. מאנגליה, ברצלונה, איסלנד ועוד, ואפילו ציפור שיוצרה באפגניסטן. הציפורים עשויות חומרים שונים. קרמיקה, עץ, זכוכית, מתכת, ועוד. דינה אוהבת את הברבור שעשוי מסלע גרניט טבעי, ואילו אחד הילדים של אביגל אוהב דווקא את הקיווי, אותה ציפור חסרת כנפיים שהיא אנדמית (כלומר, נמצאת אך ורק בארץ מסוימת) לניוזילנד. באוסף ישנם דורסי לילה ודורסי יום, ציפורי שיר, ברווזים, ועוד. בנוסף, חנוכיית ציפורים שהכינה האחות התאומה נעמי. "למה דווקא ציפורים? - כי הן יפות ומעניינות".

נח - בעלי החיים: מצמד הפילים ׁ רפא גנות

ישנם רק שני סוגי פילים בעולם. האחד נקרא פיל אפריקני, והשני נקרא על ידי רבים פיל הודי. אך בבית של משפחת גנות ישנו אוסף ענקי של בעל החיים הענק והמרשים בעל החדק והאוזניים הגדולות שידוע גם בהתנהגות האימהית שלו. מדפים המכילים חלק ניכר מהאוסף נמצאים מול דלת הכניסה. המגוון והייחודיות ממריצים את פתיחת השיחה עם כל האורחים של המשפחה.

רפא התחיל באיסוף כשנסע לטיול במזרח לאחר הצבא. הוא היה בהודו ובתאילנד, קנה פילים פה ושם, ובסופו של דבר מצא את עצמו חוזר ארצה כשבתיק התרמילאים שלו מונחים אחר כבוד כ-40 פילים. לאוסף הצטרפו פילים מעשי ידיהן של אמניות משפחת מעגן, רחל, שולה, עינב וגם רווית, שיצרו בעל חיים זה מקרמיקה, מתכת, חוטי מתכת ועוד. חברים, קרובי משפחה ואפילו הורים של תלמידים נרתמו למשימה ואוסף הפילים כולל היום מוצרים מרחבי העולם, יוון, מצרים, ארגנטינה, ויטנאם ועוד. בקרוב - אולי גם מדובאי. פילים הם גם גיבוריהם של ספרי ילדים, ובתוך האוסף נמצא גם פיל בדמותו של המלך בבר והפיל הצבעוני, זה שרצה להיות הכי הכי ולבסוף חזר למהותו הראשונית. בעולם העתיק, פילים שמשו למלחמה. בעלי חיים אלו שהיו גם בצבאו של אנטיוכוס מלך יוון, שינו את תדמיתם ובעבור רבים מאיתנו הם מיצגים את פילפילוני החביב, דמבו של דיסני, ועוד.

לראך - לראך מארצך... אל הארץ אשר אראך" שריתני

לא טהרן, כן ירושלים. הכמיהה לארץ ישראל. תמונה משנת תרצ"ו 1936 בשכונת נחלאות הירושלמית. חפצי נוי ותמונות צבעוניות מקשטים את ביתה של משפחת נוי. בתוכם בולטת תמונה מפעם, תמונה בשחור לבן. זוהי התמונה המשפחתית הראשונה שיש משרשיה של משפחת כהן, משפחת אביה של שרית.

סבא וסבתא של שרית התגוררו בפרס הידועה כיום בשם איראן, בימים שלפני שארץ זו הפכה להיות רפובליקה אסלאמית. בשנת 1932 - תרצ"ב, משפחת כהן יצאה מהעיר יזד למסע לארץ ישראל, דרך היבשה, יחד עם קבוצת גברים יהודים שנסעו על מנת לבקר במקומות הקדושים (חאג'). הם נסעו במכוניות ישנות מאיראן לעירק, ומשם המשיכו לסוריה, על גבי חמורים וחלק מהדרך ברגל. הדרך הייתה קשה. בליל הסדר הם התארחו אצל משפחה יהודית בסוריה. לאחר החג הם נסעו לרמת הגולן, ובצומת צמח (סמק) בבית המכס, הוחרמו דברי הערך ותכשיטי הזהב שהביאו אתם. משם המשיכו ישר לירושלים, ושכרו חדר במחנה יהודה. יחד עם החבורה אתה הגיעו, הם בקרו במקומות הקדושים. לאחר חודש חזרה כל החבורה לאיראן, והם, משפחת כהן, נשארו להגשים את החלום הציוני. בשבועות של אותה השנה, נולד אבא של שרית, דוד ז"ל, שנמצא בצד ימין של התמונה.

המשפחה התגוררה בשכונת נחלאות, שם צולמה התמונה, שכונה בה התגוררו עולים מארצות רבות, והתפללה בבית הכנסת אגודת צעירי פרס, בו הסבא היה חזן. פרנסתם היתה בצמח ובקושי רב. הם דאגו לחינוך תורני לילדים והלכו בכל שבת לכותל. התמונה התלויה בבית היא הגדלה של התמונה המקורית שיש לשרית. כיסוי הראש של סבתה אפיין את התלבושת של יהודי ארצות האסלאם ולעיתים הוא משמש מקור להלצות משפחתיות. "למה לתלות תמונה ישנה על קיר מרכזי בבית?" התמונה מסמלת את הלך-לך של משפחות סביה של שרית, "שעזבו חיים טובים ומשפחה מורחבת, והלכו בעקבות החלום והאמונה, אל הארץ אשר אראך".

לראך - עזרה לארץ ישראל גילה הינן

ה"ברמלה", שמיכת צמר מעירק שהגיעה במטוסי מבצע "עזרה ונחמיה", בשנות ה-50, לשדה התעופה המאולתר ליד יבנאל. הברמלה היא שמיכה שארוגה מצמר בעבודת יד. לידה מונח גם הדרדשה, הבגד המפוספס שלבשו יהודי עירק. בכל בית עירקי היו שמיכות צמר אלו שנעשו כמובן בעבודת יד.

הנשים קנו צמר בשוק המקומי, טוו ממנו חוטים, צבעו אותו, ועל ידי שתי וערב ובעזרת נול, ארגו בעצמן ריבועים שאותם חברו יחד לגודל הרצוי. קבוצות נשים שעסקו בכך טוו שמיכות לכולם. השמיכה דקה, חזקה מאד וגם מחממת ביותר, לשימושו של מוריס עד עצם היום הזה.

השמיכה עלתה ארצה יחד עם הוריה של גילה. הם הגיעו מצפון עירק מהערים מוסול וארבל. ב-1951 התקיים מבצע עליית היהודים לישראל ולאחריו נסגרו שערי היציאה. ההורים השאירו בעירק דברי ערך ונכסים, לקחו עימם את השמיכות הייחודיות ותכשיטים. בשדה התעופה לקחו להם את תכשיטיהם אך השמיכות נשארו. המטוס של אביה של גילה נחת במנחת ליד יבנאל, והמטוס של סבתא אדיבה, אמא של גילה, נחת בעתלית.

משפחת ברזאני, הורי אביה של גילה, היו השומרים על מתחם הקבר של הנביא נחום, מנביאי תרי עשר, בעיירה אלקוש. עד היום בני המשפחה מקושרים, כמו הוריהם והורי הוריהם, למקום קדוש זה שהוא בן כ-2700 שנה. למרבה המזל, המתחם לא נפל בידי כוחות דאעש אך הוא כמעט קרס וחרב. נוצרים מקומיים פנו לישראל, שפנתה לאונסקו, והקבר שופץ.

לך לך - עליית יהדות בוכרה; תולדות - נישואין; "ויביאה יצחק האהלה שרה אמו" ׁ אולי אלידין

כתובה מבוכרה, משנת-1900, שהייתה של סבא וסבתא של אלי אלידין. היא כתובה על נייר שיוצר בשנת 1898, חלקה הגדול בכתב יד, בכתב רש"י, וחלקה התחתון בבוכרית. הקישוטים נעשו גם הם בעבודת יד והשאיור סימנים בחלק השני של הכתובה, זכר לשנים רבות שבהן היא היתה מקופלת.

אביו של אלי עלה מבוכרה, היא אוזבקיסטן כיום. בשנת 1934, כשאביו של אלי היה בן עשר, החלו רדיפות אחר היהודים. המשפחה עלתה ברגל וברכב ממונע עד לבנון, ומלבנון הגיעה לתל אביב שהייתה אז עיר קטנה. אב המשפחה תכנן להצטרף מאוחר יותר, אך נפטר בחו"ל. לאלי יש גם גביעים מכסף לקידוש בשבת בסגנון בוכרי ייחודי. ה"לך לך" של משפחת אמו של אלי היה מבוכרה ומטשקנט בשנת 1890, ועד היום המסורת הבוכרית והמשך השרשרת חשובים לכל הדורות שנולדו אחריהם.

לך לך - מחרטום שבסודן לירושלים ׁ שלום אשכנזי

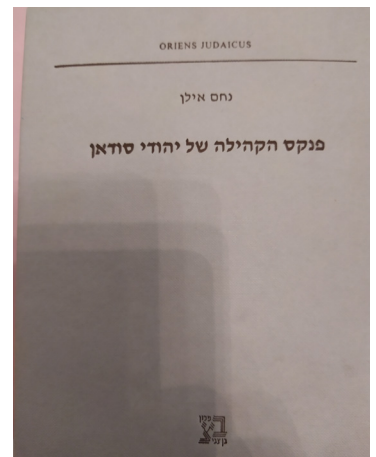
למשרתים הסודניים שבתמונה, התייחסה המשפחה היהודית שהתגוררה בקהילת חרטום בכבוד רב. היו להם מגוון תפקידים בתחזוקת הבית. ילדי המשפחה חונכו מגיל צעיר שלא לזלזל בהם ולא הורשו להטיח דברי גנאי או הלצות על עבודתם. יוסף אשכנזי, שבקרוב תמלא שנה לפטירתו, אבא של שלום, נולד בסודן. אבא שלו, שמואל אשכנזי, הגיע לשם כילד יתום יחד עם אחיו בסוף מלחמת העולם הראשונה, מלבנון. בחרטום הוא התחתן עם בת למשפחת עאדס, משפחת רבנים מפורסמת שמוצאה מסוריה.

הקהילה היהודית בסודן הייתה קטנה. הדת השלטת הייתה הכנסייה הקופטית-נוצרית, דת המיוחסת לנוצרים תושבי מצרים שמוצאם מהמצרים הקדמונים. כדי למנוע נישואי תערובת רשמו את כל קשרי הנישואין בפנקס מיוחד שנקרא פנקס הקהילה, ובו היו גם העתקי כתובות והעתקים של תעודות גט. אל הקהילה הגיעו שליחים רבנים (הרב מלכה, הרב אלבז) מישראל שסייעו בהנהגה. לאחר קום המדינה, בשנות ה-50, החלה עליית יהודי סודן לישראל. מכיוון שסודן הייתה מדינה עוינת, חלק מהעולים באו דרך צרפת וחלקם דרך אנגליה, ששלטה בסודן שנים רבות.

אביו של שלום הגיע לירושלים בהיותו גרוש. כדי להתחתן ברבנות, היה צריך מסמכים אך אלה לא היו בידו. הוא פגש בירושלים את אחד הרבנים שהביאו לארץ מסודן את פנקס הקהילה. בזכות הרישומים בפנקס התאפשרה חתונתו.

ה"לך לך" של אמא של שלום עובר מסודן למצרים, ומשם לישראל. בשנת 1949 נרצח אביה במצרים בשל חשד לריגול עבור ישראל. סבה, שבא מסודן כדי לתמוך במשפחתו, נפטר במצרים משרבון לב. לאחר כמה שנים, שלטונות מצרים סללו כביש על המצבות שלהם. מעשה זה גרם לאמא של שלום לסרב לנסוע לטיולי שורשים במצרים.

פנקס הקהילה המקורי נמצא אצל פרופסור נחם אילן אשר חקר את תולדות הקהילה וגם התארך במלון לביא. העותק המודפס שלו, נמצא אצל משפחת אשכנזי ומהווה סמל ודוגמה למסירות הנפש הדתית והלאומית בתפוצות עם ישראל.

לך לך - הסמבור שנרד מליטא לארצות מישורי בארה"ב ומשם לישראל ׁ משפחת פלנזר

בוויתרינה, בסלון של קייבטסי פלנזר, ניצב סמבור גדול מאד. הסמבור נדד עם משפחת הוריה של קייבטסי עד עלייתם ארצה מארה"ב. מוצא המשפחה הוא בעיירה במדינת ליטא. סבא של קייבטסי היה רב בליטא והוא נסע בשנת 1931 לחפש כהונה כרב באחת הקהילות בגרמניה. בגלל המבטא הליטאי שלו הוא לא

התקבל. לימים התברר שזהו הנס הפרטי של המשפחה, שניצלה כך מהצורך הנאצי. המשפחה היגרה למדינת מיזורי שבארצות הברית והסמובר איתם. אמא של קייבטסי חייתה בשיקגו שבמדינת אילינוי ומשם עלתה לישראל לפני כ-40 שנה.

סיפורי האבות: הכנסת אורחים || טליה עמירם

חבית זו תלויה על הקיר בביתם של מנחם וטליה עמירם. הובאה מארצות הברית לישראל בשנות ה-50 על ידי סבתא של טליה ששהתה שם לצורכי לימוד. בתוך הבר יש מדפים לכוסות ומקום לבקבוקים.

סיפורי האבות: "הנך הרה ויולדת" מכשיר האזנה לדופק האוברון

את המכשיר הזה הניחו על בטנה של האישה הרה כדי לשמוע את הדופק של העובר. הקולות עברו דרך הנקב הקטן. הם נאספו והגיעו אל אוזנו של הרופא שהייתה צמודה לצד הרחב. המכשיר היה זמן רב בויטרינה שבמרפאה ומשם עבר לארכיון הקיבוץ. את הבדיקות לגילוי ההריון ערכו בעזרת מבחן צפרדע "frog test". בבדיקה היו משתמשים בחומר שהופרש על ידי צפרדע ממין זכר. היו מקרים שבהם בקופת החולים הודיעו לזוג הממתין לתשובה שאין צפרדעים. "no frogs".

יורא - ברית מילה: הוימפל || רפא גנת

הוימפל הוא כינוי לחיתול ששימש תינוקות בברית המילה שלהם, על פי מנהג כמה קהילות בגרמניה. כשהגיע התינוק לגיל שלוש נתנה משפחתו את החיתול מתנה כדי שישמש לעיטוף של ספר תורה. ניתן להתרשם מארכו של הוימפל ולראות את שמו של רפא ופרטים אישיים נוספים כתובים עליו.

יורא - ברית מילה: פנקסי המוהל של נחמן שפר || כתבה: אדל שפר

לא לו שלא הכירו - נחמן הוא אביהם של יחיאל, עובדיה, שלמה וחיה ריכטר. נחמן היה שוחט ומוהל. מעט על נחמן - נחמן נולד בברלין להורים עיוורים. מעט לפני מלחמת העולם ה-2, נחמן, אחותו והוריהם יצאו לאנגליה. בהכשרה לפני העלייה לארץ הוא התחתן עם פאני ז"ל. ב-1951 הגיעו לקיבוץ לביא. פנקסי מוהלים הינם תיעוד שהיה מקובל במשך הדורות ונכתבו על ידי מוהלים. כנראה שיש כמה מהם בספריות בעולם אבל רובם אבדו. על פנקסים מעין אלה כתוב "בדורות שעברו כל המוהלים לא היו לוקחים שכר על המילה. שכרם היה אותו פנקס מוהלים שבו רשמו את שמות כל הילדים שנימולו על ידם." פנקסי מוהלים זו סוגה ספרותית העומדת בפני עצמה. שנים רבות עבד נחמן כשוחט ב"עוף טוב", בנוסף השתמש בידיו הטובות להכין סכינים לשוחטים בכל הארץ, והיה לו אוסף עצום של אבני השחזה מכל העולם.

איך למצוא חניה ב-5 צעדים פשוטים גם במקומות הכי צפופים ועמוסים?

או: איך עושים ניסים...

אלישבע אוקראין

אנשים שלמדו את הדרך הזאת פתרו את בעיות החניה שלהם לתמיד, ויכולים לנסוע בשקט ובשלווה בידיעה שתמיד תהיה להם חניה היכן שהם מבקשים.

אז מה צריך לעשות?

1. פשוט לבקש. לדוגמה: אני מבקשת חניה ביעד. הכי קרוב למקום.
2. לדעת שזה קורה – להיות בידיעה שביקשתי וקיבלתי. שזה כבר קיים.
3. לשכוח מזה! לא לחשוב על זה כל הזמן, להפנות את תשומת הלב לדברים אחרים וכיפיים. כך אין התנגדות במערכת והדבר יכול להתרחש.
4. להגיד תודה. להודות על כך שהדבר נעשה. זהו מסר לתת מודע / ליקום שלא מבדיל בין דמיון למציאות, ולכן כשהמסר הוא שזה נעשה, היקום מארגן את זה.
5. לנסוע בכיף, להגיע בכיף, ולחנות בנחת באופן מושלם בחניה מושלמת שחיתתה עבורך.

דגשים: חשוב לשים לב למחשבות ולמה שאומרים.

לא להיכנס לרכב ולהגיד: אין סיכוי שנמצא שם חניה, במקום זה וזה תמיד אין חניה, וכד'.

היקום מקשיב ואומר: בסדר גמור, לא תהיה לכם שם חניה...

עדיף לומר: תמיד יש לי חניה בקלות בכל מקום שאני מגיעה אליו. יש סיכוי שרק המשפט הזה פתר לכם את כל בעיות החניה לתמיד.

אפשר ורצוי לעשות "העתק – הדבק" גם לנושאים אחרים שרוצים "למגנט" אלינו.

הדרך הזאת מבוססת על העיקרון שכל דבר רוטט בתדר אנרגטי מסוים. גם אנחנו. ואנחנו יוצרים דברים במציאות שלנו בהתאם לתדר, לאנרגיה אותה אנחנו משדרים. גם מחשבה היא אנרגיה. כשאנחנו חושבים על מה שאנחנו רוצים ומבקשים, זה נוצר כבר מבחינה אנרגטית.

על מנת שזה יתממש במציאות שלנו, עלינו להסיר את ההתנגדות שקיימת אצלנו בצורת מחשבות סותרות או רגשות "נמוכים". לכן, כאשר אנחנו מתמקדים במה אנחנו כן רוצים, יודעים שזה קיים, ודואגים להרגיש טוב, ובשמחה – אנחנו מגבירים את הסיכוי שזה יקרה.

וסיפור המחשה קטן:

לפני אחת החתונות של הילדים נסעתי לקנות שמלה לאירוע המרגש. קבעתי עם גיסתי בקניון במרכז הארץ. יש שם כמה חניונים בחוץ וגם תת קרקעי. הגעתי, נכנסתי לחניון שהיה כמעט ריק לגמרי, עד שתהיתי אם הקניון בכלל פתוח ואיך זה שאין אף אחד.

אני נכנסת מתקשרת לגיסתי. "איפה את?"

"אני כבר חצי שעה מסתובבת ולא מוצאת חניה... הכל מלא!"

פשוט להיות בתדר הנכון והכל מסתדר כמו נס.

מהארכיון

חנוכה בדבלין

טרוזי רייס

כל שנה היה מנהג לעשות מצעד עם ארגוני הנוער. זו הייתה תחרות בין הארגונים למי ההופעה הכי יפה, מי צועד הכי טוב ומי הכי מאורגן. הצעדה התקיימה באחד מבתי הכנסת הגדולים (היו 3 גדולים וכמה שטיבלים). היו מעברים בין השורות וצעדו מסביב. השופטים היו המנהיגים של הקהילה, והרבנים. הארגון שניצח קיבל גביע. מגיל שבע ועד גיל חמש עשרה הייתי חברה בצופות (באירופה הצופים והצופות הם ארגונים שונים) ואז עברתי לבני עקיבא. הצופים והצופות גם מחולקים לשניים, גילאי 7-12, וגילאי 15-12. לכל קבוצה גם יש מדים שונים. כל השנים היינו לועגים לבני עקיבא כי הם בדרך כלל לא נצחו, אבל בשנה שבה הצטרפתי, הגיע שליח שעזר לנו מאוד להתארגן, וניצחנו! באותה שנה אני הייתי במדים של בני עקיבא, אחותי בצופות, אחי בצופים, ואמא הייתה מדריכה של הצופות הקטנות. אבא מאוד התגאה לראות את כולנו צועדים. אינני יודעת מתי המנהג התחיל, אבל ס.ב. ז"ל השתתף בתור ילד. בזמנו של ס.ב. היו הארגונים של בני עקיבא, הבונים, צופים וצופות, אבל בזמני כבר לא היה הבונים. לצערי אין עכשיו ארגוני נוער יהודיים בדבלין, לכן כבר אין את הצעדה, וגם בית הכנסת כבר לא קיים.

פרסומא דניסא בימים הללו, בזמן הזה

"יש עוד מקום?" תשאלו בוודאי
"כן! בטח! זה בריא וגם כדאי"
אז היכן ומתי מתרחש הנס?
היכן ומתי נתכנס?
בואו כולכם בשמחה ובגיל
חנוכייה חדשה יחד נתחיל
והגיל - לגמרי לא מגביל!
מחשבת הגוף לגברים בלבד. משהו מיוחד!
כאן תזכו במרץ, אופטימיות ובריאות מלוא הכד!
תלמידי היקרים, מצדיעה בכיף לכם!
מדי שבוע אתם מזמנים לי אתגר בעצם נוכחותכם
מאמינה מאד בכוח רצונכם.
שמונה בחורים, חנוכיית אור של ממש
נחשו נא - מי השמש?

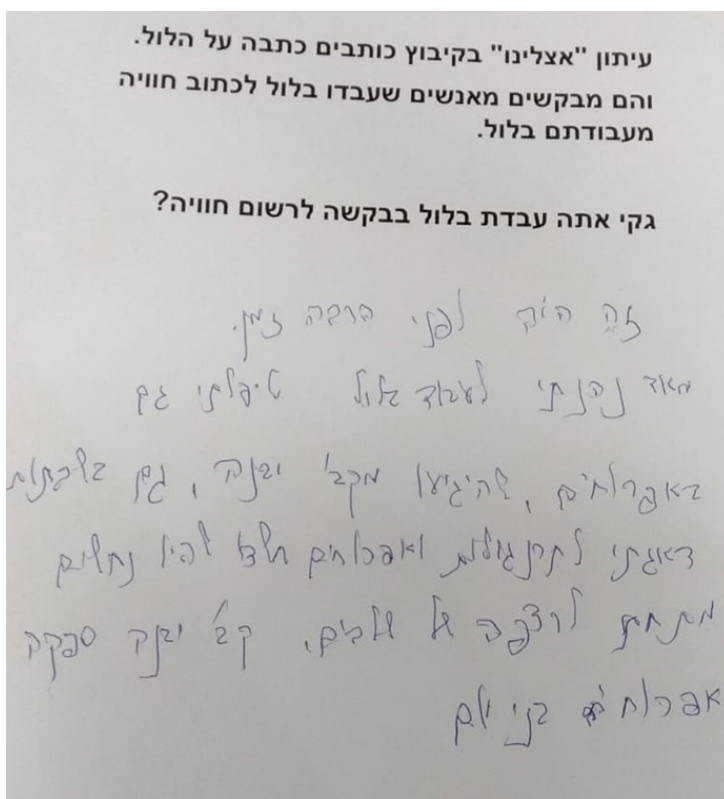
טאמא אינץ

נס גדול קורה שם
אצלנו בקבוץ בבית העם.
אחד אחד ובאין רואה
שמונה גברים התפנו, וזה יפה!
מן המשרד ומן המטע
מן המלון ומהאבטחה
מעבודת פנים ועבודת חוץ
כל אחד כאן נחוץ.
חנוכייה שלמה, שמונה נרות על הבמה
מדי שבוע בהתמדה ובאמונה שלמה.
פורשים סדין, נעל חולצים
עומדים, יושבים, מתכופפים ונעים,
מזיעים, מקשיבים, נחים ומתניעים.
כל שריר כל גיד. לכל אחד תפקיד!
ממש חבורה לעניין, אין מה להגיד!
אמת, להם נאה לשבח
מודעות לתנועה מקווים לפתח.

לולביא - חוויות וזיכרונות

חבר ותיק\ ג'קי בן ישר

(תודה לעטרה גולד על הבאת דבריו של ג'קי)

חבר ותיק \ אלניס אבניאל

צילום: אלניס א.

עבדתי באזור "הלול החדש" - (האזור שעכשיו מיועד לגידול פרגיות להטלת ביצים) במשך עשרים וארבע שנים. אליעזר ליבשטיין ז"ל (סבא של שרית וינטר) היה מרכז הלול, וגידלנו פרגיות לרבייה המיועדות להטלה לאחר מכירתן למשק הקולט. לאחר שנתיים אליעזר פרש, ואני קיבלתי את ניהול הענף. בגידול הזה, ובכל הגידולים שגידלנו לאחר מכן, העופות היו מאוד מאוד רגישים למחלות ולכן לפני כל כניסה ללול היה צורך להתקלח ולהחליף בגדים. לאנשים זרים לא הייתה כל גישה לאזור.

הייתה גם הרבה התעסקות בלקיחת דגימות דם ושליחתן למעבדה בעפולה לאבחון. גידול הפרגיות לרבייה היה בעיני גידול אכזרי, ושמחתי שעברנו לגדל הודים לרבייה ובשר. הפרגיות היו צריכות להגיע למכירה במשקל מאוד קל ולכן קיבלו אוכל לסירוגין, יום אחד קיבלו אוכל ויום אחד היו בצום. גידול ההודים -

זו תקופה שאני משתדל למחוק מהזיכרון. איזו חיה מטומטמת!!! ביום הקבלה (הייתי נוכח באזור הלול 24 שעות ברציפות על כל צרה שלא תבוא) אסור היה להימצא פיזית בתוך הלול יותר מדקות ספורות אחרת הם היו נדבקים אחר כך לכל ימי חייהם כאילו אתה האמא שלהם. את הפינות של הלול היינו צריכים לעגל עם יריעות של פלסטיק קשיח אחרת הם היו נכנסים לפינות, עולים אחד על השני ולנו רק נשאר היה להוציא את המתים. הזכרים המבוגרים היו תוקפניים, והיה צורך להיכנס אליהם רק עם מקל ביד. במשלוחים, יחד עם התורנים המסכנים, היינו צריכים לגרש את ההודים

מהלול ולהכניסם לכלובים. נשמע פשוט, אבל יש חברים שעד היום עדיין מספרים לי את חוויותיהם מהמשלוחים. כאן, אצל ההודים, פגשתי בפעם הראשונה את... הקורונה!!!!!! אחת מהמחלות השכיחות אצלם.

סך הכל גידלנו לרבייה שש שנים, והמשכנו שש שנים נוספות עם הודים לבשר. הגידול האחרון שלי היה גידול עופות לבשר עבור "עוף טוב", גידול "נורמלי", שנמשך עד היום בשני האזורים. אני מאחל לבניו הצלחה בגידול החדש.

של"תניקית \ מרים אולן

תאמינו או לא תאמינו, זה היה לפני 61 שנה ואני נחלאית - של"תניקית מגרעין "אמונים" המפורסם, ועבדתי בלול. בהתחלה עבדנו בעבודות קבוצתיות - במסיק זיתים, בקטיף כותנה, פול וגזר. היה לנו כיף ביחד וכשעונת הקטיף נגמרה הוחלט לשבץ את כל החברה (כ-80 במספר) בענפים שונים במשק. אני ביקשתי לעבוד בלול, זה נחשב בעיני ענף חלוצי שמשולב בעבודת כפיים. את הידע המקצועי שלי רכשתי כשהיינו בהיאחזות "כרם-שלום" ונשלחתי לקורס לול למשך שלושה חודשים במדרשת רופין. הקורס היה מעניין ונחמד וכשעברנו מההיאחזות לעין הנציב עבדתי במשך חצי שנה בלול. כשהגעתי ללביא בשנת 1959 ידעתי מה מצפה לי בענף. שנתיים תמימות עבדתי כאן בלול עם יעקב פלזן (פלג) מרכז הענף, עם ג'קי בן ישר ועם עוד בחור מהאולפן שקראו לו "סרווס" שהיה מלא הומור ומצחיקן. המבנים של הלול וגם הציוד היו פרימיטיביים. עבדתי בלול א' וגם בבית האימון עם האפרוחים. הלול היה בנוי בשורה ארוכה של חדרים גדולים ודלת הפרידה ביניהם. החדר הראשון היה מחסן עם הציוד, עם שקי תערובת, ומשם התנהלה העבודה. בכל חדר היו המון תרנגולות ששוטטו בצורה חופשית על הרצפה, שהייתה בנויה משלבים שלבים של עץ, והיה אפשר לראות ולהריח את לשלשת התרנגולות. את כל העבודות עשינו עם עגלה שתלויה על מסילה כמו ברכבל. בכל חדר היו מיכלים לתערובת בצורת קונוס, עשויים מפח. המיכלים והשקתות עמדו על הרצפה. השקתות היו מוארכות עם מצוף. פעמיים ביום חילקנו אוכל וניקינו את המים. לאחר מכן אספנו לתוך סל את הביצים מארגז ההטלה שעמד בקצה החדר. הייתה תקופה שהכנסנו ללול תרנגולים להפרייה ושלחנו לשוק ביצי רביה. התרנגולים בעלי הכרבות האדומה נראו גדולים ומאיימים. אני זוכרת שפעם אחת תרנגול בן גבר הצליח להפיל אותי על הקרשים, מזל שהצלחתי לקום מהר ולא נכנסתי לקרב תרנגולים. בכל אופן הייתי צריכה להיזהר מהם. מלבד העבודות השגרתיות היו משימות אחרות. זריקות נגד מחלות, קיטום המקור, ניקוי הלול בין להקה ללהקה, משלוחים. עבדתי גם "בבית אימון" עם האפרוחים הקטנים, המבנה היה מאוד פרימיטיבי, הגיעו אלינו אפרוחים בני יומם, צהבהבים, עם פלומה רכה ונעימה. הם הוכנסו למשטח של נסורת, מתחת לחממה, בטמפרטורה מתאימה להם. על מנת שיהיה להם מספיק חם, גדרנו את המשטח כדי שלא יתפזרו. ככל שהאפרוחים גדלו הרחבנו את גבול הגדר. במשך היום הם קבלו אוכל ומים וכל ערב ירדתי לבית האימון להכניס את כולם מתחת לאומנה. אהבתי לטפל באפרוחים, לעבור איתם את כל השלבים עד שגדלו. בסך הכל זאת הייתה תקופה נחמדה ומאתגרת, עם זיכרונות יפים של ממלכת הקוקוריקו.

מהאולפן הפרטי

תחילת עבודתי בלול הייתה עוד כשהייתי בנח"ל, ומשה גולדמן היה מרכז הלול ואיתו עבד חיים גלזרמן, בן גרעין "ארבל" (הגרעין של שרק'ה) שבדיוק יצא לתעסוקה מבצעית. אני החלפתי אותו בלול ועבדתי שם כעשר שנים.

העבודה עם משה הייתה כייפית. משה היה בוס שהוא בעצם חבר. הוא ידע לקלוט בעבודה בני משק וצעירים (אולפן, הכשרות) שהרגישו רצויים ותורמים. הייתה אווירה נעימה, עם לא מעט חוויות. יחד עם חביבותו של משה, הוא בעיקר היה איש מקצוע מצוין בנושא גידול העופות ובאחזקת מבני הלול השונים. היו מגיעים אליו מדרכי לול ומרכזי ענף הלול, מהמון מושבים וקייבוצים, כדי לשמוע ולראות כיצד מתחזקים לולים, בכל פעם במבנה חדש, וכיצד הוא מגיע לתוצאות כל כך טובות בכל

ההקה ולהקה. לול לביא היה נחשב ללול מספר 1 בדירוג המקצועי. המבנים בלול השתנו עם השנים בעקבות שיטות גידול שונות. לול א' היה המבנה הוותיק ביותר, שנבנה ע"י "הראשונים", כשהעופות גודלו על שלבי עץ, ומיקומו היה באזור המחסן של מתניה. היו מבני "סוללות", גידול בתוך כלובי רשת, וכן גידול על הרצפה-לול ב' ולול ה'.

בתחילת שנות ה-70 נבנו הלולים המבוקרים. חלקם במקום ה"סוללות", וגם מבנים חדשים - לול ג' ו-ח'. לול מבוקר פירושו לול שבו הטמפרטורה והתזונה המגיעים לעוף נשלטים ע"י הלולן.

רוב השנים גידלו בלול עופות לפיטום (בשר) שנמכרו לשוק ולמשחטת "עוף טוב". את האפרוחים לרוב קיבלנו ממדגרת קיבוץ יבנה, ובמשך השנים עברנו למדגרת המושב מולדת. כאמור לעיל, בהיות לול לביא בעל תוצאות גידול מוצלחות, קיבלנו ממולדת הצעה לעבור לגידול פרגיות לרבייה, הכוונה לגידול נקבות עד גיל כ-8 שבועות, שיהיו נקיות ממחלות נשימה, ואז יוחזרו למולדת להמשך גידול, והטלת אפרוחי פיטום.

נכון, משה היה איש לול חביב מצד אחד ומקצועי בצורה רצינית מצד שני. אך הוא גם היה שובב ולא היה חסר לו חוש הומור, וכך קרה שהוא "עבד" עלי לא פעם.

שמעו סיפור...

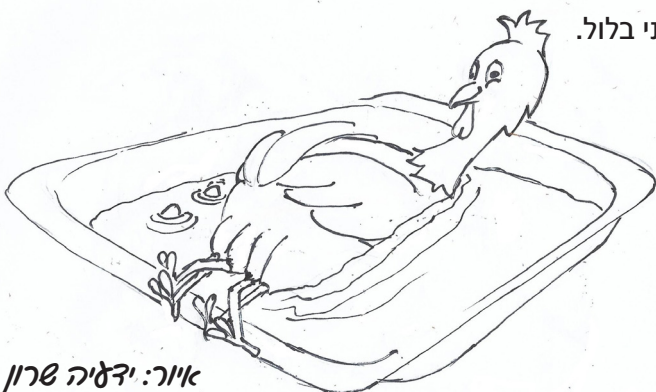
פעם נכנס משה למיכל מים ענק ריק ממים (המיכל עומד עד היום על מגדל ליד הלול הישן שלימים הפך למשרד ולמחסן). כשכולו בתוך המיכל, הוא מציץ ורואה אותי עובר בסמוך, הוא החל לקרוא לי ממעמקי המיכל "ח-נוך... ח-נוך... ח-נוך... אני שומע אותו זועק ממעמקים, זועק לעזרה בקול עמום כזה. אני מחפש אותו ואני לא מבין מאיפה הוא קורא. אני מבין שהוא באיזור זקוק לעזרה. אני מסתובב לחוץ הלוך ושוב, ומנסה לאתר את המקום לפי הקול. לאחר זמן מה משה מציץ מתוך המיכל מחייך ומרוצה, ואני הייתי צריך זמן להירגע. מה שנקרא אז "חייך, אכלת אותה" (זה היה בתקופת המתיחות שיהודה ברקן ז"ל היה עושה בסרטיו).

היה צורך תמידי במעקב אחר בריאות העופות וכך קרה שאחד "הבילויים" של יעל ושלי, עוד כשהיינו בנח"ל, היה ללכת בשעות החשיכה ללולים. לעופות היו כמה שעות חשיכה, במהלכן הם היו שקטים, ולכן אפשר היה לשמוע היטב אם העופות משמיעים קולות של חירחורים. אם שמענו קולות חירחור, צריך היה למחרת לתת להם תרופה דרך מיכלי המים. מי אומר שאין רומנטיקה בלול...

מהארכיון

סוף דבר - כנראה שהלולים המבוקרים בהיותם מאד דחוסים השפיעו על בריאותי ובה תמו עשר שנות עבודתי בלול. תהי כתבה זו לזכרו של משה ז"ל.

איור: ידעיה שרון

הלול היה אחד מענפי המשק הראשונים שהוקמו בלביא. מקים ומייסד הלול היה אבי - דוד רייס.

לאחר עלייתו ארצה, נשאר עוד שנה בקבוצת יבנה על מנת ללמוד את ענף הלול. וכך כתב בעלון הקיבוץ "בדרך לביא" בר"ח אייר תש"י - 5/51: "האפרוחים הראשונים הגיעו במחצית החודש, 24,000 אפרוחים, כאשר הקיבוץ כקיבוץ צעיר מקבל מכסה מיוחדת של 20,000 מטילות." בתחילה היה הלול, לול של ביצי מאכל. זכור לי כילד שהייתי הולך עם אבא שלי במוצאי שבת לאסוף את הביצים, שהיו כמו מה שנקרא היום "ביצי חופש", המפוזרות בתאי ההטלה. היינו רודפים עם מקלות אחרי עכברושים שהיו מתרוצצים על הקורות של התקרה. באחד הימים, כשכבר הייתי בתיכון, הודיעו לנו שצריך לפנות זבל אחרי להקה שעזבה את הלול. הגענו ללול ה' ותוך שעתיים, בעזרת אתים ומריצות, ניקינו את כל הלול.

אני חושב שאחת החוויות הלא קלות, היו משלוחי העופות - לקום בחצות הלילה, בקיץ, בחורף, בגשם, להיכנס ולאסוף את העופות, להכניסן לכלובי פלסטיק ואז להרימם לגובה המשאית. לא פעם עבדתי עם נחמיה פלג כאשר אני ממלא את הכלובים והוא מניף אותם למעלה. גם העברת אפרוחים הייתה חוויה - לאסוף אותם ואז להעבירם בעגלה ללול אחר.

כשחזרתי משנת שירות במעלה גלבע, אשר אלדובי ז"ל שהיה מרכז המשק, ביקש ממני להקים את לול ההודים בחווה הצפונית באמצעות הידע והניסיון שצברתי בלול ההודים במעלה גלבע, אבל אני, העדפתי לחזור לעבוד במלון.

הכשרה \ טרוזי רייס

שבוע או שבועיים אחרי שהגענו להכשרה, בספטמבר 69, אמרו לנו שאנחנו הולכים להזריק לאפרוחים. פגשנו נחלאי נחמד ששמו שבח ילון, שהראה לנו איך עושים את זה. "לא בעיה", חשבתי לעצמי אבל בפעם הראשונה שניסיתי פגעתי בעצם והרגשתי צמרמורת. "לא נורא", אמרתי "אעשה עוד ניסיון", אבל בפעם השנייה שוב פגעתי בעצם! "לא יכולה", צרחתי וברחתי מהלול. זו היתה הפעם הראשונה והאחרונה שרגליי דרכו בלול.

מתנדבת \ דינה כהן

כשהגעתי בתור מתנדבת לקיבוץ עם אחותי חנה שיבצו אותנו לעבוד בלול. הדבר הראשון היה משלוח עם משה גולדמן שהיה המנהל. הוא לא ויתר לנו, וסחבנו עשר תרנגולות למשאית. איך הצלחנו, אני לא מבינה, אבל דבר כזה לא שוכחים. והכי חשוב, שם פגשתי את אבי.

בן משק- חבר קיבוץ-מנהל הענף \ בניו ליפניק

ברוב תקופת התיכון עבדתי בלול. לאחר השחרור מהצבא, באופן טבעי חזרתי ללול והמשכתי לעבוד עם משה גולדמן עוד כעשרים שנה כאשר בהדרגה אני עובר לניהול ומשה עושה צעד אחורה, לומד ומתעסק בדברים נוספים.

לפעמים הייתי חושב ביני לבין עצמי, האם אני רוצה שינוי? ללכת ללמוד? לעשות משהו אחר? כנראה שאני עדיין סוחר טראומה מבית הספר, כי הרגשתי שללמוד, עבודות ומבחנים, זה לא בשבילי.

לכל מקום יש יתרונות וחסרונות, אני באופי אדם שאוהב שיגרה ולא יותר מידי שינויים והפתעות (משעמם?). זה מה שהכרתי ופשוט המשכתי...

למרות זאת, במשך השנים הלול עבר שינויים רבים - בציווד, בצורת העבודה, ובשיפור מקצועי

בתוצאות המקצועיות.
לפני כ-17 שנה החליטו במכון תערוכת צמח להקים בתוך אחד הלולים שלנו (לול-ג) לול ניסיוני,
מה שהוסיף הכנסה ועניין בעבודה.

קצת חוויות...

- חוויה ראשונה!!! משה גולדמן! כתבתי עליו בהזדמנות אחרת וכל מי שעבד בלול יודע על מה אני מדבר.
- נחשים! כמעט בכל שנה נתקלנו בנחשים, על פי רוב צפע וזעמן מטבעות.
- לפני שש שנים קרס לול מלא בעופות (הסיפור המלא אצל אליסף, בהמשך... יש למה לצפות...).
- לאורך השנים עבדו בלול הרבה תיכונים וצעירים ועם חלקם נשארו קשרים טובים עד היום.

בן משק \\\ שלום יעקב

בערב המשלוחים הראשון הייתה לי בעיה.
לימדו אותנו איך לאסוף ארבע תרנגולות בכל יד ולקחת לכלובים במשאית.
התחלנו מהכלובים הנמוכים, אך די מהר הייתי צריך להניף את ערימת התרנגולות לכלוב מעט גבוה יותר.
בפעם הראשונה שניסיתי, לפתע נשמע קליק נוראי ואחת התרנגולות זעקה בכאב.
היה די ברור ששברתי לה את הרגל.
נחרדתי לחלוטין וקפאתי על מקומי.
איזה מבוגר שהיה מאחוריי ונוכח לאירוע, פשוט אמר לי: 'זה בסדר שלום, ככה תוכל לזהות את התרנגולת שלך בארוחת ערב שבת'.
טעות! לא אומרים דבר כזה לילד תמים וייקה.
במשך שבועות חיפשתי בכל מגש בחדר אוכל תרנגולת עם רגל שבורה, עד שהתייאשתי.
ובאותו עניין, באיזו ארוחת שבת, פרסי אמר שלפי המגשים של העוף, ברור שאיזה יהודי המציא תרנגולת עם ארבע רגליים ושתי כנפיים.
כמובן שחרשתי את כל המגשים באגף וספרתי כמה פולקה יש לעומת כמה כנפיים.
נראה שפרסי צדק...

בן משק-חבר קיבוץ-עובד בעץ \\\ אליסף וינטר

חוויה קצת עצובה...
איך לול מס' 1, בחווה הרחוקה מהקיבוץ, קרס בבוקר חורפי אחד.
זה היה בחורף 2014, בוקר יום ראשון, גשם קל טפטף ורוח קרה הקפיאה את קצה האף.
התארגנו במשרד לעוד שבוע עמוס ויצאנו ברכב לכיוון החווה הרחוקה כדי לעשות סיבוב בוקר, לראות שהכול בסדר בלולים, ואין תקלות. אבל שום דבר לא הכין אותנו למה שעומד לקרות עוד כמה רגעים... בניו אמר שלול 1 קצת חולה אז נבדוק אותו אחרון. אני ירדתי בכניסה ללול 2 ובניו המשיך ללול 4.
לול 1 היה מאחורי והגשם דפק על לוחות הפח שעוטפים את הלול.
פתאום!!! אני שומע את הגשם מתחזק, אבל זה ממש מוזר, אני אומר לעצמי. אני מרגיש את הגשם חלש אבל שומע אותו חזק. אני מסתכל מסביב ולא רואה משהו מיוחד. מרים את הידיים, והגשם אכן לא התחזק. אני מטפס על המגדל של מיכלי המים, מסתכל לכיוון לול 1 ורואה שהגג שלו לאט לאט יורד. לא האמנתי למה שאני רואה וגם בניו לא יאמין לי. אני יורד מהמגדל ורץ כמו מטורף לכיוון לול 4 וצועק לבניו לבוא מהר לראות את המחזה. שנינו עומדים בגשם רטובים, לא יודעים אם לבכות או לצחוק. מסתכלים איך הגג של הלול קורס אט אט ולא מאמינים למה שאנחנו רואים.
סוף דבר - היה לנו קצת מזל. הלול קרס פנימה ופתחי הלול נשארו לעמוד, אז רוב העופות נבהלו וברחו לכיוון פתחי הלול. הוצאנו אותם והעברנו אותם ללול אחר.
את מבנה הלול פינו ונשארה רק הרצפה אותה אפשר לראות עד היום, לזכר ימים יפים.

בקיץ תשע"א 2011, קצת לפני הגיוס שלי, מצאתי את עצמי מנהל את הלול הישן (אז עוד הייתה חלוקה בין שתי החוות). אבא טס לחו"ל לשבוע וביקש שאקח פיקוד על התרנגולות. הלהקה הייתה צעירה, עדיין אפרוחים, תקופה שאמורה להיות רגועה בלול. ובכל זאת...

הנה תיעוד של בחור בן 20 מנהל ענף בקיבוץ.

*הדברים מוקדשים לזכר משה גולדמן, מעמודי התווך של הלול.

יום חמישי 7.7

מצב כללי: יום רגוע לתחילת השבוע המאיים. משה הגיע בסביבות 9:00. נאום ראשון שלו על המחלוקת המקצועית לגבי ברזי הצינון. הוסכם שננסה לסגור כל ערב את הברזים של ב' וה' ואני אשים תזכורת כל בוקר לפתוח. נאום שני של משה על מקרים קיצוניים של הפסקות חשמל, חנק, שריפה, סקילה וחרב. נעלנו את הדלת בסוף לול ח' מבחוץ בעזרת מנעול. משה הדגים פתיחת קלפות של מאווררי ו' במקרי קיצון.

פועלים: יונתן, רז [גולד], משה [גולדמן] (בתור משגיח)

מצב תמותה: 30. סביר ביותר.

תקלות: הגלגל של הטרקטור.

כדאי לשים לב: 12 מתים בזכרים של ו'. מקווים שזה מקרי...

היה שווה לבוא: רק כדי לשמוע את הצחוק של רז.

יום שישי 8.7

מצב כללי: עוד יום שקט. הטרקטור שב אלינו, וכבר שלושה אנשים ביקשו אותו. משה מצא בלול ו' גדר שבורה, נסתכל עליה ביום ראשון. הוחלט לבסוף בהמלצת משה להשאיר את חלונות ב' פתוחים כל ליל שבת.

פועלים: יונתן, יניב [אלימי], משה, עתי [עמירם] (ביקור בהפסקת עשר).

מצב תמותה: 38. עלייה קלה ולא משמעותית.

תקלות: יל"ת (יום ללא תקלות)

כדאי לשים לב: יש לא מעט צולעים.

היה שווה לבוא: רק כדי לשמוע מעתי הצעות וחיזוקים לקראת הגיוס.

יום ראשון 10.7

מצב כללי: יום ראשון אחרי שבת חמה במיוחד. הלולים ממשיכים להתנהל כסדרם מלבד לול ח', שבו אין מזון כבר יותר מדי שעות. במוצ"ש ראינו במחשב שהעופות שתו מעט מאוד כל השבת. חקרנו ומצאנו שזה נבע ממחסור במזון. לא הצלחנו לגלות איפה הסתיימה ועזבנו את הלול כשזרזיף של תערובת נוזל לתוך הלול. בראשון בבוקר הקווים עבדו על ריק. יצאנו בפיקוד משה למבצע לפתיחת הסתיימה. פתחנו את החיבור של הצינור עם המכלים בחוץ והוצאנו כמות נכבדה של תערובת קשה שנרטבה בחורף.

פועלים: יונתן, יניב, משה.

מצב תמותה: 56. כנראה בגלל פספוסים בשבת (בשבת היו 22).

תקלות: סתיימה במכלים של לול ח'. התקלה תוקנה.

כדאי לשים לב: ללול ח', אם המזון ממשיך לזרום כמו שצריך.

היה שווה לבוא: כי אם לא הייתי בא - לול שלם היה גווע ברעב...

יום שני 11.7

מצב כללי: זה סומן כיום המרכזי בשבוע העבודה. התחלנו שקילה בניסוי ב-8:15 וסיימנו ב-9:50. לא נורא בכלל. המשקל קצת ניסה לבלבל אותנו. שקלנו גם את לול ח' ולול ו'. קו אוכל אחרון של לול ח' השתגע - המכל קרס בקצה הלול בעקבות סתיימה בספירלה. יפתח הוזעק ללול ב-14:45 והחל לנסות למצוא פיתרון לבעיה. בסביבות 16:00 חבר אליו אשר, שבסופו של דבר אלתר משהו. נמצא פיתרון זמני ב-17:30, העובדים התפזרו לבייתם והאוכל התפזר לצלחות. נחכה ונראה מה מכין לנו

לול ח' מחר... יום עמוס במיוחד מסתיים עם תקוות לימים נוחים יותר בסוף השבוע.
פועלים: יונתן, דניאל [טוויטו], אברהם [מ"צמח תערובות"] [בתפקיד גיל], מעוז
 [ליפניק] [בתפקיד פותח חלונות ב'], יפתח [כבשנה], יגאל [החשמלאי], אשר
 [ליפניק] [תיקון קו אוכל].
מצב תמותה: 43. לא מעבר לצפוי...
תקלות: קו אוכל אחרון של לול ח' לא תקין - נמצא פיתרון זמני. בוץ (לא בצלאל) בלול
 ב'.

כדאי לשים לב: ללול ח', אם המזון ממשיך לזרום כמו שצריך.
היה שווה לבוא: רק כדי לראות את יפתח מבוסס בחברת התרנגולות.

יום שלישי 12.7

מצב כללי: יום עבודה שקט. לול ח' מתפקד יפה לאחר ימים ללא מרגוע.
 המשקלים נמוכים בלול ח' אבל מצד שני מתים שם הכי מעט. לול ב' ולול ה' נשקלו.
 נסורת פוזרה בלול ב' ושלושה מתזים הוחלפו. הפחים מחוץ למשרד רוקנו. חיימק'ה
 דיווח על ניוקסל בטפחות, הלול שלנו בהסגר וכל העופות צריכים להישחט ב-27/28.
פועלים: יונתן, יניב.
מצב תמותה: 42. שגרתי.
תקלות: בוץ בלול ב' - טופל.
כדאי לשים לב: מחר לנסורת שפוזרה על הבוץ בלול ב'. 11 מתים בלול ג'.

יום רביעי 13.7

מצב כללי: מסתמנת עליה מדאיגה בתמותה, בעיקר בלול ג', אך גם ו', ה' ו- ב' לא חפים מפשע.
 חילקנו 20 קילו בניסוי, המשקל החליט שחסר לו כוח אז חיברנו אותו לחשמל.
 גלעד הדוקטור הגיע לבדיקה ושלה עצמות ולבבות למעבדה. הבוץ בלול ב' נראה יותר
 טוב והמתזים החדשים עושים את העבודה. אורחים לא צפויים הופיעו לביקור - חזי
 המדריך הסביר באנגלית מגומגמת ל-15 ניגרים על הלול הישראלי, התיירים הביעו
 התעניינות. במהלך האירוע איבדנו בקבוק אחד ועשרות כוסות חד"פ.
פועלים: יונתן, יניב, ראם [גולד] ומעוז (מהפסקת עשר והלאה).
מצב תמותה: 86. אוי ויי.
תקלות: מעוז וראם (סתם...). גדר שבורה בלול ו'.
כדאי לשים לב: למצב התמותה בימים הקרובים.
היה שווה לבוא: רק כדי לראות את הדוקטור פותח עופות מתים.

יום חמישי 14.7

מצב כללי: זה היה יכול להיות עוד יום ניבוח, לולא התמותה הגבוהה. התרנגולות כנראה
 כבר ממש מתגעגעות לבוס האמיתי, ולכן מתחילות לעשות צרות. עברנו היום את גבול
 100 המתים, ולמרות זאת כולנו תקווה שלא מדובר במחלה שפרצה, אלא באמת
 בסתם מרד תרנגולות... פוזרה עוד נסורת בלול ב' והוחלף מתז.
פועלים: יונתן, יניב.
מצב תמותה: 106. מזל שזה היום האחרון שלי...
תקלות: בוץ בלול ב' - טופל. מזגן מטפטף.
כדאי לשים לב: למצב התמותה בימים הקרובים.
היה שווה לבוא: כדי להרגיש בפעם האחרונה הבוס של הלול.

דרישת שלום מהעבר

דקלה שורצוורט

מה ששיחת טלפון אחת מהחדר המבודד יכולה לעשות, וכמה טוב שעשיתי אותה. כי דרך אותה שיחה קיבלנו דרישת שלום מאבא שלנו האהוב, שכבר לא בעולם הזה, בדרך מפתיעה ומוזרה. היה חסר לנו בפאזל על חיי אבי פרט שאף אחד ממשפחתנו לא ידע: באיזו אוניה אבי, נפתלי פרנקל, ואחיו יעקב, זיכרונם לברכה, עלו לארץ (אחרי שגורשו ממנה ע"י הבריטים באוניית הגירוש "אושן ויגור"), ומתי זה בדיוק היה. חשבתי לחפש במוזיאונים וברשימות, ולא היה לי זמן לזה. השאלה נשאלה והתשובה הגיעה ישירות אלי, בדרך אחרת ממה שציפיתי. הבת שלי, אילה, אמרה לי: "אמא, מזמן לא דיברת עם יצחק גנוז אולי תתקשרי אליו?". זמן פנוי יש לי עכשיו, ויצחק איש יקר, מקסים וטוב לב. התקשרתי. יצחק היה המדריך של אבי ודודי על האקסודוס (איך מצאתי אותו כתבתי בעבר ב"אצלנו"). יצחק סיפר לי שישנו אדם בשם אליהו שרייבר, שהיה גם חניך שלו, והם בקשר עד היום. אליהו, כך התברר, היה חבר של אבא שלי בתקופה זו. התקשרתי אל אליהו עוד באותו יום. הייתה שיחה מרגשת. התברר שאבא שלי ואחיו היו יחד עם אליהו: לפני העליה לאקסודוס, על האונייה, גורשו יחד באוניית הגירוש "אושן ויגור" והיו יחד במחנה פפנדרוף בגרמניה לאחר הגירוש מהארץ.

"אליהו, אולי במקרה אתה יודע באיזו אונייה אבא שלי ואחיו עלו לארץ?" שאלתי. אליהו ענה: "אם אני יודע? איזו שאלה! הייתי איתם על אותה אונייה! אוניית פנמה-טטי. הגענו לחיפה ב-7.2.48. אנשי ההגנה לקחו אותנו מגרמניה לצרפת. מנמל מרסיי הגענו לחיפה". קראתי את האוטוביוגרפיה המרתקת של אליהו באינטרנט. אליהו מספר שם איך הגיעו לחיפה. לכרמל.

אותו הכרמל שראו מרחוק מהאונייה אקסודוס ולא הורשו להגיע אליו. מעפילים חסרי כל, אך עם אמונה בלב. והנה זכו לטייל בכרמל. אליהו עבד יום אחד בבניין ומהכסף שהרוויח קנה בהתרגשות כרטיסים לקולנוע "אורה" וכוסות גזוז. מתברר שהוא הלך לסרט עם אבא שלי נפתלי, עם יעקב ועם עוד כמה בחורים ובחורות. סרט בארץ הקודש, שכל כך ייחלו להגיע אליה. לאחר מכן החבורה הגיעה לקיבוץ עיינות (רמת דוד של היום) ועבדו שם. מלחמת העצמאות פרצה והם השתתפו בה ולחמו בה. איזה דור. איזו גדלות נפש. איזו התמודדות עם מציאות בלתי אפשרית. כמה כוחות נפש.

הסתבר שאליהו היה בקשר עם ההורים שלי עד לפני כ-40 שנה. אפילו זכר אותי כילדה ג'ינג'ית קטנה. אני לומדת מהסיפור הזה שלפעמים צריך פשוט לשאול שאלות, להצהיר בפני עצמנו כוונות ואז להרפות. התשובות מגיעות אלינו בכל מיני דרכים ועם כל מיני שליחים. זה קורה. בתמונות:

- אבא שלי המכונה ע"י חבריו "הג'ינג'י" על סיפון אוניית המעפילים אקסודוס ב-1947.
- אני הג'ינג'ית שלו בחדרי בבידוד עם הכרית הצמודה שלי.

פעם אחת היה לול.

והוא אהב ילד קטן אחד.

ובכל תחילת מדגרי הילד אהב להגיע ראשון כדי לראות את המשאיות הענקיות פורקות את העגלות עם האפרוחים אל תוך הלולים. הוא אהב ללבוש ערדליים כמו גדול, לעזור לפזר את האפרוחים בכל חלקי הלול, להיזהר לא לדרוך עליהם בטעות, ולדאוג שהם יהיו ממש ליד האוכל. לפעמים הוא היה מסתכל עליהם מקרוב דקות ארוכות, מהופנט, רואה איך הם מתאקלמים, מצייצים בתדר לא פרופורציונלי לגודל שלהם, ומשוכנעים שהוא אמא שלהם רק בגלל שהוא ליטף להם את הפלומה. כשהאפרוחים היו הופכים לפרגיות, הוא היה מגיע להעברה בשעה מוקדמת, לובש בגד חם כדי לא להצטנן אבל הלולים היו כל כך חמים, שאף פעם לא היה בזה צורך.

וכשהילד היה מתעייף, הוא היה מתארח בהפסקות הקפה של הגדולים, מתפנק על עוגיית חיוכים, או טימטם, תלוי באיזה לול מדובר, וידע שהוא הסתדר על העבודה הכי טובה בכל הקיבוץ. והלול היה מאושר.

הזמן חלף לו, הילד הלך וגדל. ולעתים קרובות הלול נשאר לבדו.

יום אחד הגיע הילד לבקר. אמר לו הלול, בוא ילד, בוא תלטף את האפרוחים שלי, תשמע איך הם מצייצים, תלטף להם את הפלומה ותלבש ערדליים כמו גדול.

אפרוחים זה לתינוקות, אמר הילד, אבל אני חייב למצוא מקום עבודה לחופשי. בגד"ש קמים מוקדם מדי, במלון נקי מדי, ובחדר האוכל המוני מדי.

אין בעיה, אמר הלול. אצלי תמיד יש מקום.

אז הילד היה מגיע בשעה מוקדמת, ובוחר לו ביגוד של לול לפי המידות הרשומות במסודר – גדול, בינוני, קטן, ותאילנדי. אחר כך הוא היה עוזר בסיבוב בוקר, בודק טוב טוב שלא פספס שום דבר ושלא התבלבל בספירה. הוא היה אוהב במיוחד להתאמן בנהיגה על הטרקטור של הלול, אפילו שפעם אחת הוא תדלק בנזין במקום סולר, ההיגיון פשוט אמר לו שזה יותר דומה לג'מפי, וקיבל מנה של צעקות. הוא היה מתבונן לתוך בור המתים בזוועה, אבל עם הזמן היא הפכה להשתוממות וסקרנות.

הוא התרגש להיתקל בנחש הראשון שלו. הוא נחרד להיתקל בנמיה הראשונה שלו.

הוא וידא שהדרישות המקדימות והמפורטות שהוא מסר לקראת הפסקת עשר, מולאו בדיוקנות, ואז הוא היה נזרק עם החברים בפה מלא שוקולד על הספות של הלול, זורק את הכדור לסל, עד שלכולם היה נמאס.

הוא אהב את הלילות הלבנים של המשלוחים. הוא אהב לראות את ההספקים המרשימים, את הלולים מתרוקנים, וכשרצה מפלט, היה חומק למחשב במשרד ורואה משחקי NBA בשעות הקטנות של הלילה.

הוא אהב את הלול. והלול היה מאושר.

ואז הילד נעלם ולא חזר הרבה הרבה זמן.

יום אחד הילד בא לבקר, והלול ממש התרגש. בוא ילד, אמר הלול. איזה כיף שאתה כאן. בוא תעשה סיבוב בוקר, תנהג בטרקטור, תפנה מתים ותילחם בנמיות.

כבר נלחמתי במלחמות אמיתיות, אמר הילד, נמיות לא כל כך מרגשות אותי. וסיבובי בוקר לא בדיוק יפתחו את הכיוון המקצועי שאני מחפש. אני לחוץ להתמקצע, כבר התחנתתי ויש לי תינוקת.

הגיבוי, אמר הלול. אבל ממה שאני יודע, אתה חייב להשלים 600 שעות. בוא תעשה ימי שישי, בקרים פעמיים בשבוע, אולי קצת יותר, יישאר לך מספיק זמן אחר כך לכל הדברים החשובים.

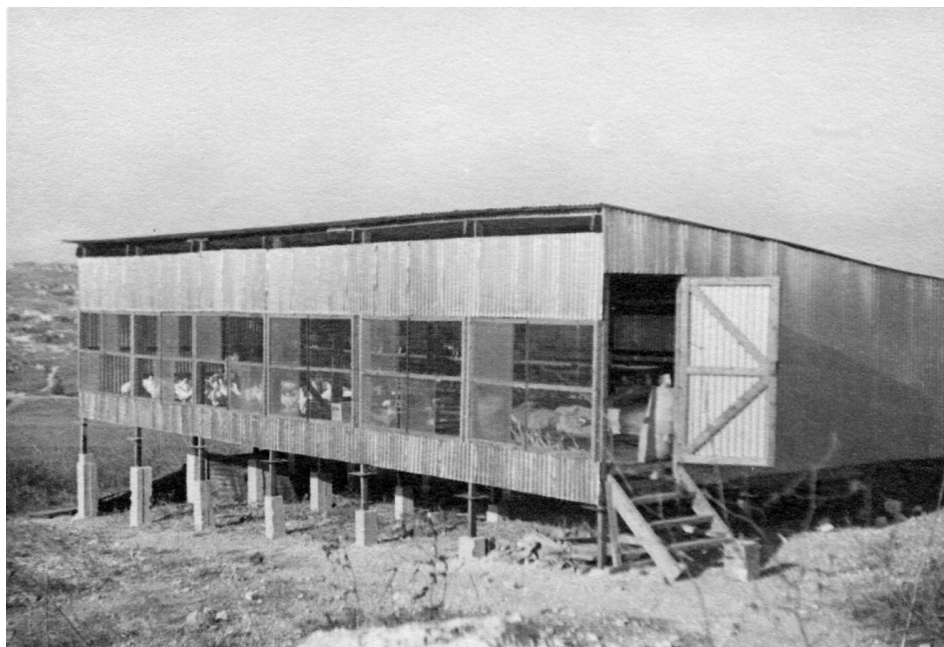
והילד חזר ללול. התרגש לחזור אל בגדי הלול – קטן, בינוני, גדול, סודני. הוא לקח אחריות, וניהל בדיוק שוייצרי את כל השקילות וגם את הניסוי. הוא חיפש שלוליות סוררות וייבש אותן לפי הצורך. הוא עשה חריקות במשעולים המסולעים עם הטויוטה ונהנה ללמוד את הגבולות שלה, פעמיים דפק לה את השאסי וקיבל צעקות.

הוא ראה מחלות מתפרצות, התבונן בניתוחי גוויות, וייעץ מתי לתת תרופות. הוא ראה לול חדש משתדרג, הוא ראה לול ישן קורס, הוא ראה לול משתנה. הוא נזף בילדים ללבוש ערדליים, ובסודנים לא לגנוב עופות.

וכשהלול היה עומד ריק, הוא היה מפזר את הנסורת לבד, עם עצמו, שעות עם החושך, והיה מאושר.

והלול היה מאושר.
ויום אחד הילד נעלם. והלול חיכה וחיכה הרבה זמן וחשב שהילד לא יחזור יותר.
וכשהילד חזר הלול כל כך התרגש שכמעט לא יכול היה לדבר.
בוא ילד, אמר הלול. בוא תנהל את השקילות שלי, ואת המשלוחים שלי, ואת התרופות שלי. בוא תגן עליי מנמיות, וממזג האוויר, ותעשה חרקות עם הטויוטה ותהיה מאושר.
אבל הילד חייך חיוך עייף ואמר, לול יקר, אני כבר לא במקום של כל הדברים האלה. זה היה נהדר, ונגמר. אגב, אומרים שגם אתה לא מי יודע מה העתיד הכלכלי של הקיבוץ. בטח שמעת שהמודל העסקי שלך הוא לא מה שהיה.
יודע, אמר הלול בעצב. מצטער, כבר אין לי מה להציע לך.
ושניהם שתקו.
יודע מה, אמר הילד, יש בכל זאת משהו קטן. הגדולים שלי כבר ביסודי. אני רוצה לשלוח אותם, רק בהדרגה, למקום שבו הם יטעמו פעם ראשונה את טעם העבודה. שלא ייבהלו. שילבשו ערדליים כדי להרגיש גדולים, שיקבלו אותם במאור פנים, שיוכלו ללטף אפרוחים, שידעו מה זה חקלאות ושיחזרו עם טעם של עוד. מה אתה אומר?
אז הלול חשב רגע אחד, ואז חייך חיוך גדול. עוגיות חיוכים, עשר בבוקר?
זמן ברזל, אמר הילד והניף את הבהן.
והלול היה מאושר.

סוף.

אהארכיון

מוזמנים להביע את דעתכם על
הכתבות בעלון
במייל alon.lavi19@gmail.com
או בדף השבוע...